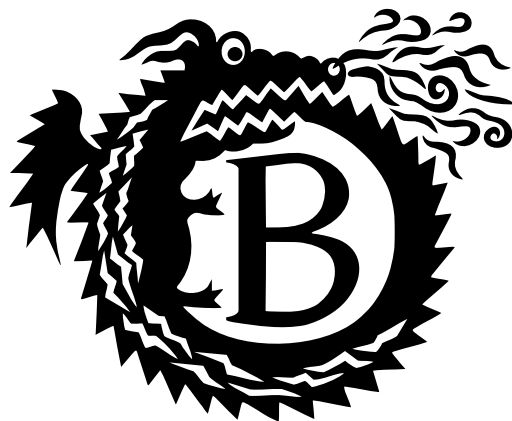

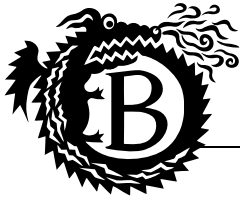
BETHLEN GÁBOR
ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM

HELYI TANTERV

TÖRTÉNELEM – 2020

BUDAPEST, 2020. SZEPTEMBER 1.

TARTALOM

Bevezető	3
----------------	---

BEVEZETŐ

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.

Az ember és társadalom műveltségi terület a tanulók társadalmi környezetben való eligazodásához, szocializációjához nyújt segítséget. Ennek középpontjában hagyományosan a történelem, mint múltismeret áll, mely a társadalom közös emlékezeteként az emberi azonosságtudat egyik alapja. Ez az identitástudat sokrétű, a legszűkebb helyi közösségektől, a haza és a nemzet legnagyobb kohéziós erőt jelentő összefogó erején át, az európai kontinens közösségei által az emberiség egészéhez való tartozás érzéséig terjed. Kölcsönös függésünk megértése meghatározó jelentőségű, amely világtörténelmi látásmódot követel, és a különböző – főleg európai – kultúrák, de leginkább határainkon inneni és túli nemzeti értékeink megbecsülését jelent.

Fontos a történelmi folyamatok megértetése és megértése is, olyan történelmi tudat kialakítását megalapozva, amelynek révén egyrészt beláthatóvá válik, hogy a jelen a múlt történéseinek a következménye is; másrészt viszont az, hogy mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára. A történelem tanulásának tehát nem pusztán az a célja, hogy megismerjük múltunkat, hanem az is, hogy jobban tudjunk tájékozódni a jelenben. Kiemelt cél annak érzékeltetése, hogy a magyar nemzet történelme sokféle egyéb nemzetiség és etnikum együttműködésének az eredménye is.

A tantervi szabályozás irányítóelve, hogy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. A kerettanterv több általános európai jelenséget is konkrét magyar példákon keresztül mutat be. Ennek révén a tanuló a magyar történelmi jelenségeket elsősorban nem általános modellek alapján, hanem a konkrét történelmi helyzet jellegzetességeit figyelembe véve tanulmányozhatja. Ez a megközelítés hozzásegíti a tanulót, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és ezáltal erősödhet benne a hazaszeretet érzése.

A tantervi táblázatok fejlesztési követelmények oszlopában a fejlesztési feladatokra lehet példákat találni. Elvárás, hogy egy kétéves ciklus során a megfelelő évfolyamokhoz kötött fejlesztési feladatok mindegyike legalább egyszer megjelenjen. A szaktanár döntheti el, hogy melyik témánál melyik fejlesztési feladatot, vagy feladatokat, milyen konkrét formában dolgozza fel. A táblázatok témák rovatában dőlt betűvel jelöltük a tájékoztató jellegű, csupán javasolt ismétlődő/visszatérő és hosszmetzeti témákat, a fejlesztési követelmények példaként szolgáló feladatait, valamint a kapcsolódási pontok ajánlott anyagait.

A tananyag tevékenység-központú feldolgozása a kompetencia elvű képzés folyamatában a fejlesztési feladatok révén valósul meg. A tananyag elsajátítása elsősorban tanulói tevékenységgel lehetséges, a tevékenységek elvégzésére irányuló képességek fejlesztése pedig

különböző típusú feladatok révén történik. A történelem megismeréséhez az ember és társadalom műveltségi terület egészére is érvényes fejlesztési területek – az ismeretszerzés és tanulás, a kritikai gondolkodás, a kommunikáció, valamint az időben és térben való tájékozódás – járulnak hozzá a legsajátosabb módon. Fontos, hogy a tanulók – az élethosszig tartó tanulás igényének megfelelően – képessé váljanak ismereteket meríteni szűkebb környezetükből, történetekből, könyvekből, képekből, tömegkommunikációs eszközökből, a világhálóról, statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Az is lényeges, hogy az ezekből szerzett ismereteket egyre önállóbban és kritikusabban értelmezzék, és tudjanak belőlük következtetéseket levonni.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozik, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének képességét, ami a tanulás során elengedhetetlenül fontos.

A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

Kommunikációs kompetenciák: A történelmi források feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A tanuló a felmerülő történelmi problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be. A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek (kontextusok) közötti magabiztos eligazodást.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényegyet, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és interpretációk mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző,

problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek több szempontú feltárására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodó képességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

A történelem témaköreire tetszés szerint, több helyen is hozzá kapcsolhatók a médiaismeret tartalmak, melyeket úgy érdemes beépíteni a helyi tantervbe, hogy azok egyszerre segítsék az adott tartalom jobb megértését, valamint az általános iskolai médiaoktatás fejlesztési céljainak megvalósulását. A kerettantervben megjelenő média tartalmak közvetlenül beépíthetők a történelem 7–8. évfolyam anyagába, de különálló egységként is feldolgozhatók.

A tematikai egységekhez rendelt nevelési-fejlesztési célok az iskolaszakaszok között egymásra épülnek, ezért az 5–8. évfolyamra megfogalmazottak a 9–12. évfolyamon is elvárásaként jelennek meg.

5–8. ÉVFOLYAM

5–6. ÉVFOLYAM

A történelemtanítás első két éve bevezet a történelem tanulásába. Olyan alapvető fejlesztési területek, nevelési célok állnak a középpontban, mint a nemzeti öntudat kialakítása, fejlesztése, a hazafias nevelés, az állampolgárságra és demokráciára nevelés megalapozása, valamint a tanulás tanítása. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia, valamint a hatékony és önálló tanulás kiemelt jelentőségű. Fontos szempont az adott szakaszban a szűkebb és tágabb környezet történelmi, kulturális és vallási értékeinek a megismertetése, továbbá, hogy a tanulók bepillantást nyerjenek a történelmi múltat feldolgozó történész munkájába. Ajánlott a múzeumok, közgyűjtemények látogatása, rendeltetésük, szerepük megismertetése. Ez szolgálja a tantárgy vonzóvá tétele mellett annak hitelességét is.

A rendszeres történelemtanítás az első két évben a történetek feldolgozásán, a jeles történelmi személyiségek és az adott korok mindennapjainak a bemutatásán alapul, kiemelten tárgyalva a magyar történelmi múlt sorsfordulóit. Ennek keretében fontos arra figyelni, hogy a magyarságot – egyebek mellett – a múlttól szóló, a közösség többsége által ismert mondák, történetek, valamint a közös nyelv és hagyomány tartják össze. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a múlt megismerésével alakul ki az egyes ember történelmi látásmódja, a nemzedékek közös történelmi pedigi a nemzeti öntudat fejlesztését eredményezhetik. Ez a két év alapozza meg a tanulók időben és térben való tájékozódását. Mindezeknek a megvalósítása csak tevékenység-központú tanítással, változatos fejlesztési feladatok beiktatásával lehetséges. Törekedni kell a történelemtanítás élményszerűségére is, hogy a távoli korokat, az ott élő emberek világát életközeli tudjuk feldolgozni. A feldolgozás során támaszkodni kell a korosztály élénk, alkotó fantáziájára is. Fontos, hogy figyelembe vegyük az 5–6. osztályos tanulók jellemzően konkrét gondolkodását, amely a múlt képszerű megjelenítését igényli. Építenünk kell az alsó tagozatos történelmi tárgyú olvasmányok élményanyagára is.

7–8. ÉVFOLYAM

A középfokú oktatást kezdő két évfolyam *történelemtanításában* már lehetőség van a múltat a korábbinál összetettebben, teljesebben, az általánosítás magasabb szintjét megragadva, sokoldalúbb összefüggésekbe ágyazva bemutatni. Ebben a képzési szakaszban történelemmel együtt a korábbiaknál nagyobb lehetőséget kínál az állampolgárságra, demokráciára nevelésre. A nemzeti azonosságtudatra és a hazafiságra nevelés követelménye pedig Trianon utáni történelmünkben a határon túli magyarság sorsát nemzetünk múltjának és jelenének részeként kívánja tárgyalni. Fontos az európai integráció és a globalizáció folyamatának összeegyeztetése az egészséges nemzeti azonosságtudat kialakításával és ápolásával. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia játszanak szerepet. Ez elsősorban a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek keretében valósul meg. Tárgyunkon keresztül is elérendő fontos cél a hatékony, önálló tanulás és a történelmi ismeretek önálló elsajátítása képességének mind magasabb szintre emelése is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már magasabb szintű elvont fogalmi gondolkodásra is képessé válnak. Az alsóbb évfolyamokra jellemző, a múltat megjelenítő történettanításnál ez már jobban közelít az elemzőbb jellegű irányába. Mindez nem jelenti azonban azt, hogy a képszerűség elvét

és igényét teljességgel sutba dobjuk, de mindenképpen törekednünk kell arra, hogy a tanulókkal a történelem elemzésének alapvető módszereit elsajátíttassuk. A igyekszünk felkészíteni tanítványainkat arra, hogy megértsék saját korukat, másrészt, hogy a jelenben felmerülő kérdésekre főként a közelmúlt történelmében keressenek és kapjanak válaszokat. Legalább ennyire fontos azonban az is, hogy a demokrácia értékeinek bemutatásával felkészítsük őket a felelős állampolgári létre és a demokratikus közéletben való tudatos részvételre.

A témakörök természetes módon kapcsolódnak a NAT-ban megfogalmazott valamennyi általános fejlesztési feladatokhoz. A jelenben való eligazodásra igyekeznek felkészíteni a tanulókat. Olyan tartalmakat visznek be az oktatásba, amelyek a hétköznapokban közvetlenül hasznosítható tudást eredményeznek. Olyan készségek fejlesztését célozzák, amelyek – miként az összes kulcskompetencia – széles körben hasznosíthatók az iskolán kívüli életben is. A témakörök feldolgozása hozzájárul a szociális és állampolgári, valamint a kezdeményező-készség és vállalkozási kompetencia fejlesztéséhez. Általános nevelési célok közül jelentős mértékben segíti az állampolgárságra és demokráciára való nevelést, a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség gondolatának elmélyülését a tanulóknál, a gazdasági és a pénzügyi nevelést, valamint kisebb mértékben a pályaeorientációt is.

Tizennégy éves kortól felgyorsul a szocializáció. A fiatalok egyre aktívabb önálló fogyasztókká válnak, ezért fontos, hogy e téren is a tudatosság jellemezze döntéseiket. A tantervben szereplő témakörök elő kívánják segíteni a fiatalok társadalmi beilleszkedését, egyéni érvényesülését és közösségi felelősségvállalását. Elsősorban azon képességek megerősödését kívánják támogatni, amelyek birtokában a tanulók el tudnak igazodni számukra ismeretlen helyzetekben, megoldásokat tudnak keresni azokra a problémákra, amelyekkel szembesülnek, képesek a lehetőségeik mérlegelésére, dönteni tudnak, valamint az általános emberi és polgári normáknak megfelelő módon viselkednek.

Ebben az életszakaszban lesznek a tanulók között olyanok, akik közvetlenül vagy tanulási irányuk megválasztásával elindulnak a munka világa felé. Számukra külön is fontos lehet mindaz, amivel e témakörök feldolgozása hozzá tud járulni a pályaválasztásról, valamint a gazdasági és a pénzügyi kérdésekről való reális gondolkodás megalapozásához.

9-12. ÉVFOLYAM

A 9-12. évfolyamok tanterve spirális módon épül az 5-8. évfolyamokéra, és nem ismétli automatikusan azokat. Természetesen a magyar és az egyetemes történelemnek meghatározó folyamatai, jelenségei vagy eseményei az általános iskola után a középiskolában is előkerülnek, mivel a hozzájuk kapcsolódó mélyebb ismeretek, illetve a témák forrás- és problémaközpontú tárgyalásmódja a középiskolai korosztály számára válik részletesebben hozzáférhetővé.

A kerettanterv évenként 6-9 *témakör* feldolgozását írja elő; az egyes témakörök 2-6 témát foglalnak magukba. A kerettanterv pontos témaleírásai tartalmazzák azokat az ismereteket, amelyeknek a tanítása minden iskolában kötelező, ugyanakkor lehetőséget adnak esetleges új témák és tartalmak bevezetésére a helyi tantervben.

Egy-egy téma feldolgozásához minimálisan 2-6 tanóra szükséges. Miközben az éves időkeret a korábbi tantervekhez képest nem változott, a minimálisan kötelező témák, fogalmak és egyéb

lexikai egységek száma a korábbiakhoz képest csökkent. Mindez időt és alkalmat ad a tevékenység alapú tanulásra, az ismeretek alkalmazására, a kompetenciák fejlesztésére, a kooperatív tanulási technikák alkalmazására, továbbá a helyi tantervben megfogalmazott helytörténeti vagy egyéb témák tantervbe való beépítésére. Így marad idő speciális foglalkozások (pl. múzeumi, könyvtári órák, közös filmnézés) szervezésére, illetve tantárgyközi projektek megvalósítására is.

Az egyes témakörökhöz kapcsolódó *Fogalmak és adatok/Lexikák* címszó alatt a kötelezően elsajátítandó fogalmakat, személyeket, kronológiai és topográfiai adatokat soroljuk fel. Az egyértelműség kedvéért valamennyi olyan általános iskolában szereplő fogalmi elemet feltüntettünk itt is, ami az adott középiskolai témakörhöz kapcsolható, értelmezése tovább mélyíthető. Ezeket aláhúzással jelöltük. Az idegen személynevek a tantervben teljes névvel szerepelnek, de a diákoktól csak a vezetéknevek ismerete és pontos helyesírása várható el.

9–10. ÉVFOLYAM

E két évfolyam fő feladata a forráskezelés és -elemzés alapszabályainak, illetve a tudományos anyaggyűjtés elemeinek elsajátítása. Ezzel együtt tovább kell erősíteni az elemző, az oksági viszonyokat kutató jellegű munkát. Mindezek csak a tanulók fokozott tevékenykedtetése révén érhetők el. Kiemelt szerepe van a problémaközpontú történelemtanításnak, mely adott esetben teljesen eltérő nézőpontok ütköztetését is szükségessé teszi. A kulcskompetenciák közül a hatékony és önálló tanulás szintjének emelése a legfontosabb feladat.

A történelem tantárgy kiválóan alkalmas az önálló ismeretszerzés kialakítására. Ehhez ismerni kell az elsődleges és másodlagos források kezelésének és elemzésének a szabályait. A tudományos anyaggyűjtéshez viszont nélkülözhetetlen a könyvtárakban, illetve azok anyagában (kézikönyvek, lexikonok, atlaszok, ismeretterjesztő folyóiratok stb.), valamint az elektronikus adatbázisokban való tájékozottság. A diákoknak ezen az életkori szinten a szaknyelvet felhasználva el kell jutni az események elbeszélésétől, a források tartalmi ismertetésétől a problémafelvetés, magyarázat, fejtegetés, következtetés és érvelés gyakorlati alkalmazásáig. Fontos feladat a különböző diagramok, grafikonok elemzése, majd készítési lehetőségeinek a megteremtése is, képi információhordozók gyűjtése, válogatása és készítése, valamint az időben és térben való tájékozottság fejlesztése. Kiemelten fontos ezért a térképhasználat fejlesztése. A tanulók tudják használni a tematikus térképet, tudjanak azokon méréseket és becsléseket végezni, adatokat értelmezni. (pl. lakosság szám, népsűrűség, gazdasági fejlettség). Tudják a tematikus térképek adatait összehasonlítani, s ebből következtetéseket levonni, és a térképi információkat beépíteni a szóbeli és az írásbeli feladatok megoldásaiba.

11-12. ÉVFOLYAM

A gimnáziumi *történelemtanítás* utolsó két éve az érettségire való felkészülés/felkészítés jegyében telik el, ezért minden, a történelemtanítás során szerepet játszó fejlesztési területet és kulcskompetenciát kiemelünk és elmélyítünk. Ezek közül a legfontosabb a nemzeti azonosságtudat kialakítása és a hazafias, valamint az aktív állampolgárságra és demokráciára nevelés. Fontos, hogy hazájukhoz hű, nemzeti, népi kultúránk értékeit ismerő és becsülő, a demokratikus jogállam iránt elkötelezett, a közügyekben aktívan résztvevő állampolgárokat

neveljünk. Ehhez használjuk fel és tudatosítsuk a közelmúltunk történelmének mindazon értékeit (pl. jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát), közös társadalmi és állami sikereinket (pl. rendszerváltás, a demokratikus jogállam kiépítése, békés nemzetegyesítés, az európai közösséghez és az atlanti szövetséghez csatlakozásunk), kitérve történelmünk árnyoldalainak bemutatására, feldolgozására is. Lényeges az is, hogy a XX. századi népiertások (pl. örmény népiertás, holokauszt, délszláv háború), a tömegméretű tragédiák és mögöttük rejlő egyéni sorsok feldolgozása megtörténjen, a történelmi átélhetőség és kritikai gondolkodás fejlesztése érdekében. Fontos a népiertások, háborúk és diktatúrák során az egyéni és szervezett ellenállás különböző formáinak megismerése, a személyes magatartásformák megítélése.

A tanulók fejlesztésének alappillérei közül első helyen a források használata és értékelése említhető. A belőlük történő önálló adatgyűjtés mellett a történelmi háttér ismeretében következtetések levonása is szükséges. Mindehhez elengedhetetlen nemcsak a szakszókincs alapos ismerete, hanem az egyes történelmi fogalmak meghatározása is annak tudatában, hogy tartalmuk a különböző történelmi korokban változó jelentésű lehet. Igen fontos elem történelemtanításunk záró szakaszában is a tanulók történelmi időben és térben való tájékozódó képessége, mely a kronológiai és topográfiai adatokon túl azok egységben látását, az események sorrendjét (diakronia) és az egy időben zajló történések (szinkronia) felismerését is jelenti. Ezen a szinten már elvárható összetettebb kronológiai táblázatok önálló készítése, valamint kronológiai munkák használata is. Fontos a történelmi tér változásainak a felismerése, a történelmi és földrajzi térképek összekapcsolása, valamint az ökológiai szemlélet kialakítása a történelmi jelenségek értelmezésében.

A társadalmi, állampolgári és gazdasági jellegű témakörök feldolgozása fontos szerepet játszik az önálló és kritikai gondolkodás fejlesztésében, de ezek önálló rák keretében kerülnek megtárgyalásra. Fontos a médiahasználat tudatosságának kialakítása, ami középiskolában a következő tevékenységi típusokra épülhet: írott és audiovizuális szövegek önálló gyűjtése, szóban vagy írásban történő feldolgozása, valamint tudatos és kritikus kezelése, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése, a többféle képpen értelmezhető szövegek jelentés rétegeinek feltárása, különféle értékrendek összehasonlítása, saját értékek és vélemények tisztázása.

Mivel végzős diákokról van szó, fontos, hogy az iskola közvetlen módon is előkészítse őket a tényleges gazdasági és politikai szerepvállalásra: az állampolgári jogok és köteleességek felelősségteljes gyakorlására, a munkavállalói, illetve a vállalkozói szerepre, valamint az országgyűlési és helyhatósági választásokon való részvételre (külön tanórák keretében elsősorban).

E témakörök szemlélete szorosan kötődik az aktuális társadalmi gyakorlathoz, illetve a diákok társadalmi tapasztalataihoz. Legfontosabb módszertani sajátossága az induktivitás, amely a tanulási folyamat gyakorlat közeli jellegében gyökerezik. Ezt az teszi fontossá, hogy a diákok társadalmi tapasztalatai sok esetben ellentmondanak az iskolában tanult eszményeknek, elveknek és fogalmi általánosításoknak. Így mind a tanár, mind a tananyag könnyen hiteltelenné válhat. Az ismeretek pusztá átadása mellett ezért mindenképp szükség van olyan, személyes élményekre építő készségfejlesztő módszerekre, amelyek megalapozzák, illetve erősítik a diákok szociális, erkölcsi és jogi érzékét. A tananyag tehát nem egyszerűen ismereteket közvetít, hanem viselkedési mintákat, szemléletet is, egyfajta problémamegoldó „társadalmi gyakorlótérnek”

tekintve a tanórákat, ahol szimulációs helyzetekben erősödhet a diákok döntési és problémamegoldó képessége, empátiája, toleranciája és együttműködési készsége.

5–6. ÉVFOLYAM

Az általános iskola 5–6. évfolyamán a történelemtanítás bevezeti a tanulót a történelmi múlt megismerésébe. A tantárgy iránti érdeklődés felkeltése, a pozitív hozzáállás megteremtése és a legfontosabb ismeretek elsajátítása mellett ekkor kezdődik a történelemtanuláshoz szükséges alapvető tanulásmódszertani jártasságok, készségek kialakítása. A tanuló egyfelől megismerkedik az ókor, középkor, kora újkor és az újkor történelmének néhány jellemző vonásával, jelenségével, a magyar történelem legfontosabb fordulópontjaival, hőseivel és szereplőivel a 19. század közepéig. Elsajátítja, és alkalmazni kezdi a kulcsfogalmakat, gyakorolja a változatos tevékenységformákat – információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás időben és térben; történetek megértése, elbeszélése, megvitatása stb. –, amelyek megalapozzák történelemtanulási készségeinek fejlődését, történelmi gondolkodásának kialakulását.

Ebben a szakaszban elsősorban konkrét történelmi események és élethelyzetek, szokások képszerű bemutatása, történetek elmesélése a jellemző. A tantervi témakörök egy jelentős részét történelmi korok szerint beágyazott életmódtörténelmi és portré témák adják. Előbbiek a régmúlt korok embereinek életét mutatják be egy-egy konkrét település és nép mikrovilágán, illetve az ezekhez kapcsolódó történeteken keresztül. További fontos alapelv a jelenség alapú megközelítés, vagyis a tanuló nem általános modelleken, hanem egyes települések/népek életén keresztül ismerkedik meg az ókor, a középkor, a kora újkor és az újkor világával. A portré típusú témakörök a magyar történelem néhány kiemelkedő személyiségének, hősénekeinek életét, cselekedeteit és történelmi jelentőségét dolgozzák fel, miközben megismertetik a tanulót a hozzájuk fűződő történelmi hagyománnyal..

Az 5–6. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszámja: 144 óra

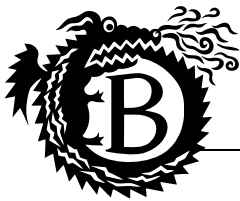
A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Javasolt óraszám
Személyes történelem	7
Fejezetek az ókor történetéből	13
A kereszténység	5
A középkor világi	13
Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	20
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából	10
Új látóhatárok	11
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből	14
Élet a kora újkori Magyarországon	6
Forradalmak kora	5

A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	15
Évente két mélységelvű téma	25
Összes óraszám:	144

Megjegyzés: A szaggatott vonal az évfolyamok közötti határokat jelzi.

5. ÉVFOLYAM

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait és hatását az európai civilizációra és Magyarországra;
- Tisztában van a folyammenti kultúrák termelési módjával, a letelepedett és nomád életmód közötti különbséggel.
- Ismeri a folyamatokat, melyek az első államok kialakulásához vezettek, érti, hogy miért fontos változás az emberiség történetében az állam megjelenése.
- Érti a politeizmus és a monoteizmus közötti legfőbb különbségeket, érti, hogy a meghaló és feltámadó Istenek megjelenése milyen fontos változásokat indít el az emberiség gondolkodásában.
- Ismeri a görög és római kultúrkör létrejöttét, annak legfontosabb szimbólumait, történeteit, szereplőit.
- Ismeri a középkori feudális állam létrejöttének legfontosabb mozzanatait, érti a feudalizmus legfontosabb fogalmait, a korszakhoz tartozó eszközöket, személyeket készségszinten tudja beazonosítani.
- A középkor legfontosabb eszmeáramlatait, vallásait, az azokhoz kapcsolódó történeteket, személyeket ismeri

Tájékozódás időben és térben

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;

- használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;

Történelmi gondolkodás

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott történetben különbséget tud tenni fikatív és valós, irreális és reális elemek között;
- képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;

Szaktárgyi kommunikáció

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményét megfogalmazni;
- össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;

Heti óraszám: 2

Éves óraszám: 72

Témakör: Személyes történelem

Javasolt óraszám: 7 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Körülöttem a történelem</i>	<ul style="list-style-type: none">• Családi fotóalbum és személyes tárgyak.	<i>Fogalmak:</i> kódex.	<ul style="list-style-type: none">• Egyszerű, személyes

	<ul style="list-style-type: none">• Személyes történetek dokumentálása, elbeszélése.• Egy nap dokumentálása.• Kódexkészítés (valamely magyar kódex mintájára pl. Képes krónika).	<i>Kronológia:</i> Kr. e. és Kr. u., évszázad, óskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.	történetek elmesélése. <ul style="list-style-type: none">• Családi fotók, tárgyak, történetek gyűjtése és rendszerezése.• Címer, zászló, pecsét készítése önállóan vagy társakkal.• Információk gyűjtése képi és tárgyi forrásokból megadott szempontok szerint.• A történelmi idő ábrázolása vizuális eszközökkel.
<i>Címer, zászló, pecsét, az idő mérése</i>	<ul style="list-style-type: none">• Címerek és zászlók alkotóelemei saját település és Magyarország címere és zászlaja példáján.• A hitelesítés eszköze, a pecsét (pl. az Aranybulla pecsétje).• Személyes címer-, zászló- és pecsétkészítés.• Az időszámítás.		

Javasolt tevékenységek:

- Képpel illusztrált, írott összefoglaló készítése egy meghatározó személyes élményről.
- Kódexlap készítése, pl. a Képes krónika alapján.
- Időszalag készítése.
- Ország, település, iskola, sportegyesület és egyéb címerek gyűjtése.
- Címerek értelmezése tanári irányítással.

Témakör: Fejezetek az ókor történetéből

Javasolt óraszám: 20 óra

ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<i>Az ókori Egyiptom világa</i>	<ul style="list-style-type: none">• Földművelés a Nílus mentén.• Hitvilág és halottkultusz a piramisok és a Királyok Völgye példáján: Memphis és Théba.• A legjelentősebb találmány: az írás.	<i>Fogalmak:</i> öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, városállam, jósda, többistenhit, olümpiai játékok, monda, provincia, rabszolga, gladiátor, amfiteátrum, falanx, légió, népvándorlás. <i>Személyek:</i> Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Attila. <i>Kronológia:</i> Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 490 a marathóni csata, Kr. u. 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása. <i>Topográfia:</i> Egyiptom, Nílus, Athén, Olümpia, Spárta, Itália,	<ul style="list-style-type: none">• Az ókori egyiptomi, görög és római életmód főbb vonásainak felidézése.• Információk gyűjtése az ókori és a modern olimpiai játékokról, és összehasonlításuk.• Az ókori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása.• Görög hoplita felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán.• A tanult háborúk okainak és következményeinek bemutatása; illetve a tanult hősökhöz kapcsolódó történetek felidézése.• Mai magyar településnevek azonosítása az ókori Pannónia térképén.• A Hun Birodalom földrajzi kiterjedésének nyomon követése a térképén.• A nomád életmód, gazdálkodás és hadviselés alapvető
<i>Az ókori Hellász öröksége</i>	<ul style="list-style-type: none">• Mindennapok egy görög városban: Athén és lakói.• Görög istenek, az olümpiai játékok.• Az athéni és spártai nevelés.		
<i>Az ókori Róma öröksége</i>	<ul style="list-style-type: none">• Róma alapítása a mondákban.• Egy római polgár mindennapjai.• A gladiátorviadalok és a kocsiversenyek.• Római emlékek Pannóniában.		
<i>A görög-római hadviselés</i>	<ul style="list-style-type: none">• Görög hadviselés a marathóni csata példáján.• Nagy Sándor hadserege és hódításai.• Az ókor „tankjai”: Hannibál elefántjai.		

	<ul style="list-style-type: none">• Caesar légiói.	Róma, Pannónia, Aquincum, Marathón, Római Birodalom.	jellegzetességeinek felidézése.
<i>Képek a népvándorlás korából</i>	<ul style="list-style-type: none">• A Római Birodalom szétesése.• A Hun Birodalom.• Attila és hadjáratai: az ókor egyik legnagyobb csatája (a catalaunumi csata).		<ul style="list-style-type: none">• Történelmi mozgások (pl. hadmozdulatok, hadjáratok, népmozgások) nyomon követése történelmi térképen.

Javasolt tevékenységek:

- Képek gyűjtése és rendszerezése ókori épületekről.
- Térképvázlat készítése egy ókori város jellegzetes épületeinek és közterületeinek (pl. piac, kikötő) feltüntetésével.
- Egy szabadon választott pannóniai település megtekintése.
- Tabló készítése az ókori civilizációk kulturális örökségéről.
- Egy ókori ütközet rekonstrukciója (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- A Szépművészeti Múzeum egyiptomi kiállítása néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Helyi ókori tárgy gyűjtemény néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Ókori témájú film vagy filmrészlet megtekintése és megbeszélése.

Témakör: A kereszténység

Javasolt óraszám: 5 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az Ószövetség népe</i>	<ul style="list-style-type: none">• Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes.	<i>Fogalmak:</i> egyistenhit, Biblia, Ószövetség/Héber Biblia, Újszövetség,	<ul style="list-style-type: none">• Jézus élete legfontosabb eseményeinek bemutatása.

	<ul style="list-style-type: none">Az önálló zsidó állam alapítói: Dávid és Salamon története.	zsidó vallás, keresztény vallás, keresztység és úrvacsora.	<ul style="list-style-type: none">Jézus erkölcsi tanításainak értelmezése.
<i>Jézus élete, tanításai és a kereszténység</i>	<ul style="list-style-type: none">Történetek az Újszövetségből.A kereszténység főbb tanításai.A kereszténység elterjedése.A keresztény hitélet színterei és szertartásai.A kereszténység jelképei.	<p><i>Személyek:</i> Mózes, Dávid, Salamon, Jézus, Mária, József, Szent Péter és Szent Pál apostolok.</p> <p><i>Topográfia:</i> Jeruzsálem, Betlehem.</p>	<ul style="list-style-type: none">A kereszténység fő jellemzőinek és elterjedésének bemutatása.A Héber Biblia máig ható innovációi: egyistenhit, tízparancsolat, heti pihenőnap

Javasolt tevékenységek:

- A bibliai történeteket ábrázoló képek, művészeti alkotások gyűjtése.
- Tematikus képgaléria összeállítása a zsidó és keresztény vallásról megadott szempontok alapján.
- Képek gyűjtése bibliai helyszínekről.
- Pál apostol missziós útjainak követése tematikus térképen.

Témakör: A középkor világa

Javasolt óraszám: 20 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Élet a várban – egy magyar vár (pl. Visegrád) és uradalom bemutatásával</i>	<ul style="list-style-type: none">Királyok és nemesekVárépítészet – híres magyar középkori várak.	<p><i>Fogalmak:</i> földesúr, lovag, nemes, uradalom, jobbágy, robot, pápa,</p>	<ul style="list-style-type: none">A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása.

	<ul style="list-style-type: none">Egy uradalom működése, a falvak világa (a jobbágyok élete).	szereztes, bencés rend, pálos rend, kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus, polgár, céh, iszlám vallás.	<ul style="list-style-type: none">A középkori kultúra főbb vonásainak felidézése.
<i>Élet a kolostorban – egy magyar kolostor (pl. Pannonhalma) bemutatásával</i>	<ul style="list-style-type: none">A középkori egyházszervezet.A szerzetesség és a kolostor.Román és gótikus templomépítészlet – híres magyar középkori egyházi emlékek.Oktatás a középkorban.	<i>Személyek:</i> Szent Benedek, Gutenberg, Mohamed.	<ul style="list-style-type: none">Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítása.A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód).
<i>Élet a középkori városban – egy magyar város (pl. Buda) bemutatásával</i>	<ul style="list-style-type: none">A céhek.A városi polgárok.Városépítészlet – híres magyar középkori városok.Könyvnyomtatás és reneszánsz.	<i>Topográfia:</i> Visegrád, Pannonhalma, Szentföld, Anglia, Franciaország.	<ul style="list-style-type: none">A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása.A középkori páncélos lovag felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán.
<i>A keresztes lovagok világa</i>	<ul style="list-style-type: none">Az iszlám–arab kihívás.A nehézlovas harcmodor.Keresztesek a Szentföldön.A lovagi életforma és kultúra.		

Javasolt tevékenységek

- Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori városról, uradalomról, várról vagy kolostorról.
- Tablókészítés a középkori magyar templomokról.
- Céhszabályzat vagy cégér készítése önállóan vagy társakkal.
- Egy középkori ütközet rekonstrukciója (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).

- Beszámoló készítése egy lovagi tornáról és/vagy a lovagi erényekről.
- Egy lehetséges karriertörténet bemutatása a középkorból (inasból céhmester, apródból lovag, jobbágyból püspök).
- Montázs összeállítása a középkort idéző képekből megadott szempontok alapján (pl. foglalkozás, viselet, jelentős események stb.).

Témakör: Képek és portrék az Árpád-kor történetéből

Javasolt óraszám: 20

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Történetek a magyarok eredetéről</i>	<ul style="list-style-type: none">• A hun-magyar eredettörténet a krónikákban: Hunor, Magor; Csaba királyfi.• Az Árpád-ház eredettörténete: Emese álma, vérszerződés.	<i>Fogalmak:</i> hunok, finnugor, törzs, vérszerződés, fejedelem, honfoglalás, székelyek, kalandozások, vármegye, tized, ispán, Szent Korona, tatárok/mongolok, kunok.	<ul style="list-style-type: none">• A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése.• A tanult mondai történetek felidézése, a mondai hősök szándékainak azonosítása.
<i>Honfoglalás és kalandozások</i>	<ul style="list-style-type: none">• Álmos és Árpád alakja a krónikákban.• A honfoglalás: Etelkőzből a Kárpát-medencébe.• Történetek a kalandozó magyarokról.	<i>Személyek:</i> Álmos, Árpád, Géza, I. (Szent) István, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, IV. Béla, Szent Gellért, Szent Erzsébet, Szent Margit.	<ul style="list-style-type: none">• Mondai szereplők felismerése képek, művészeti alkotások alapján.• Rekonstrukciós rajzok, ábrák elemzése és/vagy készítése a honfoglaló magyarok viseletéről,
<i>Szent István és a magyar állam</i>	<ul style="list-style-type: none">• Géza és István alakja a krónikákban.• István harca Koppánnal és a koronázás.	<i>Kronológia:</i> 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038	

	<ul style="list-style-type: none">• Államalapítás: egyházszerzés, vármegyék és törvények.	István uralkodása, 1222 az Aranybulla kiadása, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása.	lakóhelyéről, fegyverzetéről.
<i>Árpád-házi királyportrék</i>	<ul style="list-style-type: none">• Szent László, a lovagkirály.• Könyves Kálmán, a művelt király.• III. Béla, a nagyhatalmú király.• II. András és az Aranybulla• IV. Béla és a tatárjárás.	<i>Topográfia:</i> Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Esztergom, Buda, Székesfehérvár, Horvátország, Muhi, Német-római Császárság.	<ul style="list-style-type: none">• Történetek felidézése az Árpád-kori magyar történelemből.• A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.• A tanult uralkodók elhelyezése az időszalagon.
<i>Árpád-kori szentek</i>	<ul style="list-style-type: none">• Szent Gellért.• Szent Erzsébet.• Szent Margit.		
<i>Árpád-kori győztes harcok és csaták</i>	<ul style="list-style-type: none">• A pozsonyi csata.• Német támadások nyugatról: felperzselt föld és a vértesi csata. Nomád támadások keletről: a kertési csata.		
<i>Magyarország koronázási jelvényei</i>	<ul style="list-style-type: none">• Szent Korona.• Palást, jogar, országalma.		

Javasolt tevékenységek

- Az Árpád-kori magyar történelem kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése.
- Képösszeállítás készítése a Szent Lászlót megörökítő freskóból a Kárpát-medencében.
- A történelmi alakok megjelenítése szerepjátékkal egy konkrét történelmi helyzetben.
- Információk gyűjtése és megbeszélése az Árpád-kor uralkodóiról, szentjeiről.
- A Szent Korona és a koronázási jelvények megtekintése.

6. ÉVFOLYAM

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- fel tudja idézni a középkori és újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól napjainkig;
- képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- tisztában van a középkor és újkor világképének fő vonásaival;
- ismeri és be tudja mutatni a 19. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ismeri a különböző korok hadviselési szokásait, jellemzőit;
- példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban és újkorban, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a középkori és újkori európai történelmi folyamatokban.

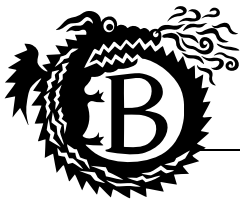
Történelmi gondolkodás

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korrallal;
- példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

Szaktárgyi kommunikáció

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

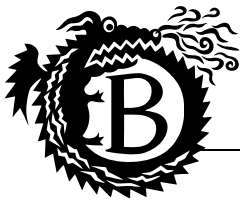
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást állít össze és mutat be;
- egyszerű történelmi kérdésekről véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- meghallgatja mások véleményét, érveit;
- tanári segítséggel dramatikusán, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.
- **Heti óraszám: 2**
- **Éves óraszám: 72**

Témakör: Képek és portrék a magyar állam virágkorából

Javasolt óraszám: 10 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyar királyportrék a 14–15. századból</i>	<ul style="list-style-type: none">• Károly és az aranyforint.• Nagy Lajos, a hódító.• Luxemburgi Zsigmond, a császár.	<i>Fogalmak:</i> aranyforint, kormányzó, végvár, szekérvár, zsoldos. <i>Személyek:</i> I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.	<ul style="list-style-type: none">• A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése.• Tematikus térkép értelmezése és/vagy térképvázlat készítése Nagy Lajos hódításairól/Hunyadi János hadjáratairól.• A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.
<i>Hunyadi János, a törökverő</i>	<ul style="list-style-type: none">• Hunyadi János, a sokoldalú hadvezér.• A nándorfehérvári diadal.	<i>Kronológia:</i> 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–1490 Mátyás uralkodása.	
<i>Hunyadi Mátyás, a reneszánsz uralkodó</i>	<ul style="list-style-type: none">• Mondák és történetek Mátyás királyról.		

	<ul style="list-style-type: none">• A fekete sereg.• Mátyás reneszánsz udvara.	<i>Topográfia:</i> Lengyelország, Oszmán Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár.	
--	---	---	--

Javasolt tevékenységek

- A korszak kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése, rendszerezése az egyes uralkodócsaládok szerint.
- A nándorfehérvári csata rekonstruálása (ábra, térképvázlat, kép, film, animáció segítségével).
- Mátyás, a reneszánsz uralkodó – beszámoló készítése a királyi udvarban tett képzeletbeli látogatásról.
- A Nemzeti Múzeum középkori magyar gyűjteménye néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Látogatás a visegrádi várban és/vagy királyi palotában.

Témakör: Új látóhatárok

Javasolt óraszám: 16 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A földrajzi felfedezések</i>	<ul style="list-style-type: none">• A felfedezők útjai.• A világkereskedelem kialakulása.• Gyarmatosítás Amerikában: az őslakosság sorsa, ültetvények és rabszolgák.	<i>Fogalmak:</i> gyarmat, manufaktúra, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus, ellenreformáció és katolikus	<ul style="list-style-type: none">• A nagy felfedezők útjainak bemutatása térképen.• A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása.• A világkereskedelem útvonalainak bemutatása
<i>Korai kapitalizmus</i>	<ul style="list-style-type: none">• A tőkés gazdálkodás kibontakozása és a polgárosodó életmód.		

	<ul style="list-style-type: none">• A manufaktúrák, a világkereskedelem kialakulása.• Az első bankok és tőzsdék.	megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás.	térkép segítségével. <ul style="list-style-type: none">• A reformáció és katolikus megújulás hatásának feltárása az anyanyelvi kultúra és oktatás területén.• Érvelés a vallási türelem mellett.
<i>A vallási megújulás</i>	<ul style="list-style-type: none">• Egyházi reformtörekvések a kora újkorban.• Reformáció és katolikus megújulás.• Az anyanyelvi kultúra és oktatás felvirágzása magyar példák alapján.• Vallási türelem Erdélyben.	<i>Személyek:</i> Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz. <i>Kronológia:</i> 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete.	
<i>Az új világnépek kialakulása</i>	<ul style="list-style-type: none">• A természettudományok fejlődése: a kopernikuszi fordulat.• A középkort felváltó világnépek: a felvilágosodás.	<i>Topográfia:</i> Spanyolország, India, Kína, London, Sárospatak.	

Javasolt tevékenységek

- Olyan termékek gyűjtése, amelyek a földrajzi felfedezéseknek köszönhetően kerültek a világkereskedelembé.
- Hasonlóságok és különbségek megállapítása a megismert felekezetek templomairól készült fotók alapján.
- A saját településen (vagy környékén) található különböző felekezetekhez tartozó templomok megtekintése.
- Információk gyűjtése a magyar reformáció néhány képviselőről.
- Egy természettudós (pl. Kopernikusz, Newton) életének és munkásságának bemutatása: plakáton, prezentációval, kiselőadáson.
- Táblázat készítése a középkor és az újkor világnépeinek összehasonlításához megadott szempontok alapján.

Témakör: Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből

Javasolt óraszám: 20 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztés feladatok
<i>A török háborúk hősei</i>	<ul style="list-style-type: none">• II. Lajos és a mohácsi csata.• Buda eleste és az ország három részre szakadása.• A várháborúk hősei (pl. Dobó; Zrínyi, a szigetvári hős).	<p><i>Fogalmak:</i> szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás.</p> <p><i>Személyek:</i> I. Szulejmán, II. Lajos, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia.</p>	<ul style="list-style-type: none">• A mohácsi csata eseményeinek rekonstruálása animációs film és térkép alapján.• A három részre szakadt ország és a fontosabb török hadjáratok bemutatása tematikus térképen.
<i>Bocskai, Bethlen és Zrínyi</i>	<ul style="list-style-type: none">• Bocskai István fejedelem, a hajdúk vezére.• Bethlen Gábor, Erdély fejedelme.• Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér.• Buda visszavétele: a török kiűzése.	<p><i>Kronológia:</i> 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc.</p>	<ul style="list-style-type: none">• A török- és Habsburg-ellenes harcok hőseiről szóló történetek elbeszélése, irodalmi szövegek felidézése.• Képek, ábrázolások gyűjtése és azonosítása, filmrészletek értelmezése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.
<i>II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca</i>	<ul style="list-style-type: none">• Rákóczi fordultatos életpályája Munkácstól Rodostóig.• Történetek a Rákóczi-szabadságharc idejéből.	<p><i>Topográfia:</i> Mohács, Eger, Erdélyi</p>	<ul style="list-style-type: none">• A három részre szakadt ország térképének értelmezése.

	<ul style="list-style-type: none">A szatmári béke: függetlenség helyett megbékélés a birodalommal.	Fejedelemség, Pozsony, Bécs.	<ul style="list-style-type: none">Annak a bemutatása, hogy milyen hatással volt a török uralom Magyarországra fejlődésére.
Mária Terézia	<ul style="list-style-type: none">Mária Terézia, a családanya és uralkodó.Intézkedései Magyarországon.A magyar huszárok és a berlini huszárcsíny.Főúri kastélyok a művelődés szolgálatában (pl. Eszterháza, Gödöllő).		<ul style="list-style-type: none">II. Rákóczi Ferenc életútjának és személyiségének bemutatása.

Javasolt tevékenységek

- Képek, ábrázolások gyűjtése magyar végvárakról, kiállítás rendezése.
- Egy játékfilm megnézése és megbeszélése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.
- Egy a Rákóczi-szabadságharcot bemutató műalkotás (pl. festmény, népdal, regény) feldolgozása.
- Vélemény megfogalmazása, vita a szatmári békéről.
- A magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése.
- A huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása.
- Képek gyűjtése főúri kastélyokról.

Témakör: Élet a kora újkori Magyarországon

Javasolt óraszám: 6 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek

<i>Élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával</i>	<ul style="list-style-type: none">• A török uralom.• A mezőváros élete.• Szarvasmarha-kereskedelem.	<i>Fogalmak:</i> nemzetiség, ortodox, barokk. <i>Topográfia:</i> Debrecen, Temesvár.	<ul style="list-style-type: none">• A kora újkori életmód összehasonlítása a maival.• A török kori mezővárosok mindennapjainak bemutatása különböző gyűjtött források alapján.• A 15. századi és a 18. század végi magyarországi etnikai viszonyok összehasonlítása térképen, illetve táblázatban vagy diagramon szereplő adatok segítségével.
<i>Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár) bemutatásával</i>	<ul style="list-style-type: none">• Magyarország újranépesülése és újranépesítése.• Népek és vallások együttélése.• A barokk városépítészet.		

Javasolt tevékenységek

- A török kori magyar kereskedelem fő irányainak és árucikkeinek nyomon követése tematikus térkép segítségével.
- Prezentáció vagy plakát készítése ősi magyar állatfajtaokról.
- Térképvázlat rajzolása vagy makett készítése egy mezővárosról.
- Képek gyűjtése a magyarországi barokk építészetéről.
- Egy barokk templom megtekintése a saját településen.

Témakör: Forradalmak kora

Javasolt óraszám: 5 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Ipari forradalom</i>	<ul style="list-style-type: none">• Gyapotból pamut.• A textilipar fejlődése.	<i>Fogalmak:</i> ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés,	<ul style="list-style-type: none">• Vélemény megfogalmazása a technikai fejlődés

	<ul style="list-style-type: none">A gőzgép. Bányászat, gyáripár, vasútépítés.Gyerekek és felnőttek mindennapjai egy iparvárosban.	munkanélküliség, forradalom, diktatúra. <i>Személyek:</i> James Watt, Edison, Bonaparte Napóleon.	előnyeiről és hátrányairól. <ul style="list-style-type: none">A francia forradalom értékelése; pozitívumok és negatívumok azonosítása.
<i>Társadalmi-politikai forradalom</i>	<ul style="list-style-type: none">A köztársaság kísérlete Franciaországban.A forradalmi terror.Napóleon a császár és hadvezér.	<i>Kronológia:</i> 1789 a francia forradalom, 1815 a waterlooi csata. <i>Topográfia:</i> Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy-Britannia.	<ul style="list-style-type: none">Napóleon alakjának, történelmi szerepének megítélése különböző források alapján.

Javasolt tevékenységek

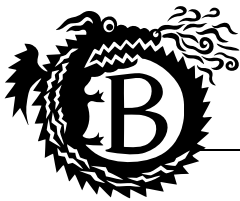
- A manufaktúrák és a gyárak működésének összehasonlítása megadott szempontok alapján.
- Beszélgetés a gyermekmunkáról.
- Napóleon oroszországi hadjáratának követése térképen.
- Napóleon-ábrázolások gyűjtése.

Témakör: A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora

Javasolt óraszám: 15 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A reformkor</i>	<ul style="list-style-type: none">Széchenyi István alkotásai.	<i>Fogalmak:</i> országgyűlés,	<ul style="list-style-type: none">A reformkor legfontosabb

	<ul style="list-style-type: none">• A jobbágyfelszabadítás kérdése.• A magyar nyelv és a nemzeti kultúra ügye.	közteherviselés, jobbágyfelszabadítás, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, honvédség, kiegyezés.	problémáinak bemutatása.
<i>A forradalom</i>	<ul style="list-style-type: none">• A március 15-i események és a 12 pont.• Kossuth Lajos szerepe.• Az áprilisi törvények.• A Batthyány-kormány.	<i>Személyek:</i> Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc.	<ul style="list-style-type: none">• 1848. március 15-e eseményeinek felidézése képek, dokumentumok, visszaemlékezések, filmrészletek és/vagy dramatikus jelenetek segítségével.• A kor történelmi szereplőinek jellemzése; tevékenységük bemutatása.
<i>Képek a szabadságharc történetéből</i>	<ul style="list-style-type: none">• Történetek a szabadságharc idejéből.• Görgei Artúr, a hadvezér.• A tavaszi hadjárat.• A Függetlenségi nyilatkozat.• A fegyverletétel és megtorlás – Arad.	<i>Kronológia:</i> 1830–1848 a reformkor, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1849. október 6. az aradi kivégzések, 1867 a kiegyezés. <i>Topográfia:</i> Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia.	<ul style="list-style-type: none">• A zsidóság pozitív szerepe a szabadságharcban.• A tavaszi hadjárat hadmozdulatainak végigkövetése térképen.• A szabadságharcot követő megtorlás néhány konkrét esetének bemutatása (aradi vértanúk, a zsidóságot sújtó közösségi büntetés)• A kiegyezés értékelése.
<i>A kiegyezés</i>	<ul style="list-style-type: none">• Az ellenállás formái.• Deák Ferenc szerepe.• A kiegyezés megkötése.• Az Osztrák-Magyar Monarchia megszületése.		

Javasolt tevékenységek

- Tablókészítés a kor legfontosabb szereplőiről.

- Képek gyűjtése Széchenyi gyakorlati tevékenységéről.
- Folyamatábra készítése az európai és a magyar forradalmak események összefüggéseiről.
- Térképvázzat készítése a március 15-i eseményekről.
- Kvíz készítése a március 15-i eseményekről és szereplőikről.
- Poszter, kiselőadás, prezentáció készítése a szabadságharc egy híres csatájáról.
- 1848–49-es emlékhelyek felkeresése a környéken.
- Képek gyűjtése a szabadságharc honvédeinek egyenruháiról és fegyvereiről.
- Történelmi portré készítése Széchenyi Istvánról és/vagy Kossuth Lajosról és/vagy Deák Ferencről.
- Mikrotörténelmi kutatás: egyéni sorsok feltérképezése, a szabadságharc pozitív szerepet betöltő nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevőinek bemutatása.

7–8. ÉVFOLYAM

A hat évfolyamos középiskola 7–8. évfolyamának tanterve tematikus szempontból két jól elkülöníthető részből áll: az első hét témakör a magyar és egyetemes történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit és fordulópontjait dolgozza fel a 19. század végétől a 21. század elejéig, míg a következő öt témakör az ókor világát, illetve a magyar és európai középkort mutatja be, előbbit az Árpád-kor végéig.

Az első részben az áttekintő jelleg, illetve a fordulópontokra fókuszált tanulási tevékenységek dominálnak. A cél, hogy a tanuló alapvető ismereteket szerezzen a korszakról, illetve változatos tanulói tevékenységek során képessé váljon a fordulópontok és legfontosabb – elsősorban politikai -- jelenségek értelmezésére, problémaközpontú megközelítésére is.

A második részben már több idő jut a részletek megismerésére. Míg a témák többsége 5–6. évfolyamon a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően többnyire életmódtörténeti és portré témakörökbe rendeződtek, a középiskolában előtérbe kerül a politikai, társadalmi, gazdasági és kultúrtörténeti megközelítés, a hangsúly a korszakok gazdasági változásaira, társadalmi szerkezetére, politikai modelljeire és világképére, illetve ezek kölcsönhatásának vizsgálatára helyeződik.

A 7–8. évfolyamos tanuló már a magasabb szintű, absztrakt fogalmi gondolkodásra is képessé válik, ezért a képszerűség és a történettanításon alapuló történelemtanítás elvének alkalmazása mellett megkezdődik az elemző jellegű feldolgozás: összetett okok és következmények feltárása, az egyes történelmi jelenségek és folyamatok több szempontú értelmezése. A tevékenység alapú tanulásnak továbbra is meghatározó szerepe van, ezért a kerettantervi beosztás időt hagy és lehetőséget teremt a műveltető történelemtanulásra, az ismeretek szélesebb körű alkalmazására, a kooperatív technikák előtérbe helyezésére, a sokoldalú kompetenciafejlesztésre.

A 7–8. évfolyamra is érvényes az a szabály, hogy a helyi tanterv alapján a tanár mélységelvű feldolgozásra jelöl ki témákat, ugyanakkor az első hét témakör ismereteinek feldolgozása a kerettantervi óraszám-ajánlás szerint csak akkor végezhető el a 7. évfolyamon, ha ezen az évfolyamon nincsenek mélységelvű feldolgozásra szánt órák.

A 7–8. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszámja: 144 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Óraszám
A modern kor születése	9
Az első világháború	10
Két világháború között	12
A második világháború és következményei	11
A kommunista diktatúra Magyarországon	13

Magyarország és a magyarok az ezredfordulón	9
Lábnyomaink a nagyvilágban	3
Civilizáció és államszervezet az ókorban	18
Vallások az ókorban	8
Hódító birodalmak	8
A középkori Európa	17
A magyar nép eredete és az Árpád-kor	16
Két mélységelvű téma	10 (5+5)
Összes óraszám:	144

7. ÉVFOLYAM

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri a 19. század végi és a 20. századi magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- fel tudja idézni a 19. század végi és 20-21. századi magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait;
- tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival;
- ismeri és be tudja mutatni a 19. és 20. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit, jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit; képes felidézni a magyarság háborús részvételét a két világháborúban;
- ismeri az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeit és jelentőségét;
- példákat hoz a hazaszeretetről, az önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- fel tudja idézni az első és második világháború borzalmait, érveket tud felsorakoztatni a békére való törekvés mellett;
- ismeri a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásait és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;

- felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett;
- példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét; példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;
- ismeri hazája államszervezetét.

Heti óraszám: 2

Éves óraszám: 72

Témakör: A modern kor születése

óraszám: 9 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A nemzeti eszme és a birodalmak kora</i>	<ul style="list-style-type: none">– A nemzeti eszme és a nemzetállamok Európája.– A világ nagyhatalmai és ellentétei a 20. század kezdetén.– Gyarmatbirodalmak a világ térképén.	<p><i>Fogalmak:</i> nacionalizmus, liberalizmus, közös ügyek, dualizmus, Millennium, emancipáció, urbanizáció.</p> <p><i>Személyek:</i> Bismarck, Andrássy Gyula.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1871 Németország egyesítése.</p> <p>1867 a kiegyezés</p>	<ul style="list-style-type: none">– A 20. század eleji nagyhatalmak azonosítása, és a korabeli világra gyakorolt hatásuk feltárása térképek és egyszerű ábrák segítségével.– A nacionalizmu
<i>A millenniumi Magyarország</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az Osztrák-Magyar Monarchia		

	<ul style="list-style-type: none">- Az ipar fejlődése - magyar feltalálók és találmányok- Budapest- A soknemzetiségű ország- A millenniumi ünnepségek	<p>1896 a Millennium.</p> <p><i>Topográfia:</i> Németország, Olaszország, Brit Birodalom, Amerikai Egyesült Államok, India, Japán, Budapest.</p>	<ul style="list-style-type: none">s legjellemzőbb gondolatait megjelenítő néhány egyszerű és rövid forrás értelmezése és azonosítása.- A dualizmus kori Budapest lakóinak és életmódjának bemutatása.- A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása.- A korszak ipari és technikai fejlődésének bemutatása.- A korszak ipari fejlődésének nyomon követése diagramok, táblázatok segítségével- A millenniumi Budapest bemutatása
--	--	--	--

Javasolt tevékenységek

- Németország területi egyesítés előtt és utáni térképének összehasonlítása, értékelése.

- Magyarázatok keresése és azok megvitatása egyes államok létrejöttének és megerősödésének okaira (pl. Amerikai Egyesült Államok).
- Ismerkedés nemzeti jelképekkel (zászlók, himnuszok).
- Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak valamely jeles magyar tudósáról, feltalálójáról.
- Képgyűjtemény (tabló) összeállítása a millenniumi Budapestről internetes források alapján.

Témakör: Az első világháború

óraszám: 10 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
<i>Az első világháború, Magyarország a háborúban</i>	<ul style="list-style-type: none">– A halálos lövés: a világháború kirobbanása.– A hadviselő felek: az antant és a központi hatalmak.– Az állóháború.– Magyarok a világháborúban.	<p><i>Fogalmak:</i> antant, központi hatalmak, front, állóháború, hátország, bolsevik, tanácsköztársaság, vörösteror, fehér különítményes megtorlások,</p> <p><i>Személyek:</i> Tisza István, Lenin, Károlyi Mihály, Horthy Miklós.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1914–1918 az első világháború, 1920. június 4. a trianoni békediktátum.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szarajevó, Szerbia, Doberdó, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék,</p>	<ul style="list-style-type: none">– A fontosabb hadviselő országok csoportosítása a szövetségi rendszerek szerint.– Az első világháborús hadviselés összehasonlítása a korábbi háborúkéval.– A háborús körülményeket bemutató különböző típusú források gyűjtése, feldolgozása.– A történelmi Magyarország szétesésének bemutatása térképen az
<i>Magyarország 1918–1919-ben</i>	<ul style="list-style-type: none">– A forradalmi kísérlet és Magyarország megszállása– A tanácsköztársaság– Az ellenforradalom.		

<i>A trianoni békediktátum</i>	<ul style="list-style-type: none">– A Párizs környéki békék alapelvei, a vesztesek büntetése.– A trianoni békediktátum létrejötte– Magyarország területi, népességi és gazdasági veszteségei.	Burgenland, Erdély, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Ausztria.	<ul style="list-style-type: none">elcsatolt területek történelmi megnevezésével.– Vélemény megfogalmazása a történelmi Magyarország felbomlásának okairól.– A trianoni békediktátum területi és demográfiai következményeinek értékelése.
--------------------------------	---	--	---

Javasolt tevékenységek

- Vita a háború okairól.
- Grafikonok, táblázatok elemzése a háború legfontosabb adatairól (pl. résztvevők száma, veszteségek, háborús kiadások, fegyverek száma stb.).
- Első világháborús emlékhelyek és emlékművek, sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- Első világháborús kiállítás megtekintése.
- Első világháborús katonadalok gyűjtése és eléneklése.
- Trianon a gyermek szemével – kortárs visszaemlékezések felkutatása és megbeszélése.

Témakör: Két világháború között

óraszám: 12 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Nyugati demokráciák</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az USA alkotmányos berendezkedése– Parlamentáris demokrácia	<i>Fogalmak:</i> hatalmi ágak, alkotmány, elnök, általános választójog, piacgazdaság,	<ul style="list-style-type: none">– A brit parlamentáris és az amerikai elnöki rendszer

	<p>Nagy-Britannia példáján</p> <ul style="list-style-type: none">– A piacgazdaság működése	<p>világválság, revízió, numerus clausus, pengő.</p> <p>személyi kultusz, GULAG, nemzetiszocializmus, antiszemitizmus,</p>	<p>összehasonlítása.</p> <ul style="list-style-type: none">– A piacgazdaság működésének bemutatása
<p><i>A Horthy-rendszer</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– Horthy, a kormányzó.– Antikommunizmus és revíziós törekvések.– Gazdasági eredmények.– Az oktatás, a kultúra és a tudomány néhány kiemelkedő képviselője.	<p>Személyek: Roosevelt, Bethlen István, Klebelsberg Kuno, Szent-Györgyi Albert, Sztálin, Hitler.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1920–1944 a Horthy-korszak,</p>	<ul style="list-style-type: none">– A Horthy-korszak gazdasági és kulturális eredményeinek és problémáinak felidézése.– Az antiszemitizmus megnyilvánulásainak azonosítása források alapján.
<p><i>A kommunista Szovjetunió</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A kommunista ideológia– Lenin és Sztálin diktatúrája.– Tervgazdaság– A terror és a munkatáborok.	<p>1933 a náci hatalomátvétel.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szovjetunió, Szibéria (munkatáborok).</p>	<ul style="list-style-type: none">– A korszak egy kiemelkedő magyar személyiségének bemutatása.
<p><i>A nemzetiszocialista Németország</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A nemzetiszocializmus: fajelmélet és antiszemitizmus– A náci hatalomátvétel, Hitler diktatúrája és a terror.		<ul style="list-style-type: none">– A kommunista Szovjetunió és a nemzetiszocialista Németország jellemzőinek azonosítása képi és szöveges forrásokban.– A totális diktatúrák összehasonlítása (pl.

			jelképek, ideológiák, hatalmi eszközök). – Érvelés a 20. század kirekesztő ideológiáival szemben.
--	--	--	--

Javasolt tevékenységek

- Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak jeles személyiségeinek egyikéről.
- Plakátok, korabeli történetek, versek, dalok gyűjtése a revíziós törekvésekről.
- Fotók, illusztrációk gyűjtése az ipar (közlekedés) modernizációjáról.
- Képek gyűjtése az oktatás, a tudomány, a sportélet új intézményeiről.
- GULÁG táborok és a náci koncentrációs táborok helyszíneinek térképen való azonosítása.
- Film vagy filmrészletek megtekintése a nemzetiszocialista és/vagy a kommunista diktatúráról.

Témakör: A második világháború és következményei

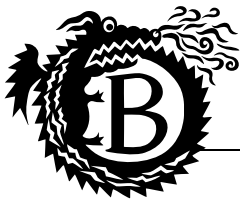
óraszám: 11 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Háború földön, tengeren és levegőben.</i>	– A hadviselő felek: a tengelyhatalmak és a szövetségesek.	<i>Fogalmak:</i> tengelyhatalmak, szövetségesek, bécsi döntések,	– A nemzetiszocialist a Németország és a kommunista

	<ul style="list-style-type: none">– Sztálin-Hitler paktum, kezdeti német sikerek.– A háború európai frontjai és a csendes-óceáni hadszíntér.– Fordulatok a háborúban: Sztálingrád, Normandia, Berlin.	<p>nyilasok, totális háború, holokauszt, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, zsidótörvények.</p> <p>hidegháború, vasfüggöny szuperhatalom, Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, berlini fal, jóléti állam.</p>	<p>Szovjetunió szerepének feltárása a háború kirobbantásában.</p> <ul style="list-style-type: none">– A második világháború fordulópontjainak felidézése.– A holokausztnak és a háború borzalmainak bemutatása különböző források alapján.– Magyarország területi változásait és világháborús részvételét, valamint a második világháború főbb eseményeit bemutató térképek értelmezése.
<i>Magyarország a világháború idején</i>	<ul style="list-style-type: none">– A revíziós eredmények– A Szovjetunió elleni háború – a 2. magyar hadsereg a Donnál.– Német megszállás.– A kiugrási kísérlet és a nyilas hatalomátvétel.– A hadszíntérré vált Magyarország.	<p><i>Személyek:</i> Churchill, Teleki Pál, Szálasi Ferenc, Hruscsov, Kennedy</p> <p><i>Kronológia:</i> 1939–1945 a második világháború, 1941. június a Szovjetunió megtámadása, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1945. április a háború vége Magyarországon. 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete,</p>	<ul style="list-style-type: none">– A magyar külpolitika háború előtti és alatti törekvéseinek és mozgásterének bemutatása.– Ítélet megfogalmazása a második világháborús népiirtásokról és
<i>A háború borzalmai, a holokauszt</i>	<ul style="list-style-type: none">– A totális háború.– Az európai és magyarországi zsidótörvények.– A holokauszt Európában és Magyarországon– A bombázások és városi harcok – Budapest példáján.– Az atombomba		

A háború következményei	<ul style="list-style-type: none">– Európa felosztása– Nyugat és Kelet szembenállása, a kétpólusú világ– A hidegháború	<p><i>Topográfia:</i> Sztálingrád, Normandia, Hirosima, Don-kanyar, Auschwitz.</p> <p>Németországi Szövetségi Köztársaság, Német Demokratikus Köztársaság, Kuba</p>	háborús bűnökről.	<ul style="list-style-type: none">– A magyar honvéd helytállásának felidézése források alapján.– Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira.– A második világháború után kialakult világrendet bemutató térkép áttekintése és értelmezése.– A nyugati demokrácia és a szovjet diktatúra összehasonlítása– Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése a két szuperhatalom fegyverkezési versenyéről diagramok, táblázatok, képek és térképek segítségével.
-------------------------	--	---	-------------------	--

Javasolt tevékenységek

- Képek gyűjtése a német haderő és a szövetségesek magyarországi pusztításáról.
- Ismeretek szerzése és megvitatása a holokauszt történetét feldolgozó gyűjtemények, online adatbázisok segítségével (pl. látogatás a Holokauszt Emlékközpontban).
- A holokausztról szóló visszaemlékezések, irodalmi és filmfeldolgozások egy-egy részletének megbeszélése.
- Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira.

- Egy magyarországi embermentő (pl. Boldog Salkaházi Sára) tevékenységének megismerése és értékelése.
- Második világháborús emlékhelyek, emlékművek és sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- Kiselőadás tartása egy hidegháborús konfliktusról.

Témakör: Kommunista diktatúra Magyarországon

óraszám: 13 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Rákosi-diktatúra</i>	<ul style="list-style-type: none">– Háborús pusztítás és szovjet megszállás.– Megtorlások, deportálások, kitelepítések Magyarországon és a határon túl– Magyarország szovjetizálása– Államosítás, kollektivizálás, tervgazdaság– Terror és személyi kultusz	<p><i>Fogalmak:</i> malenkij robot, államosítás, tervgazdaság, Államvédelmi Hatóság (ÁVH), Molotov-koktél, sortüzek, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), úttörő, termelőszövetkezet, gulyáskommunizmus, rendszerváltoztatás, többpártrendszer</p> <p><i>Személyek:</i> Kovács Béla, Rákosi Mátyás, Mindszenty József, Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, Antall József, Göncz Árpád, Orbán Viktor</p>	<ul style="list-style-type: none">– Magyarország szovjet megszállása következményeinek felidézése.– A tömeges deportálások, kitelepítések jellemzőinek azonosítása visszaemlékezések és egyéb források alapján.– A Rákosi-rendszer jellemzőinek, bűneinek azonosítása források, képek, filmrészletek alapján.
<i>Az 1956-os forradalom és szabadságharc</i>	<ul style="list-style-type: none">– Október 23., a forradalom kirobbanása.– A pesti srácok és szabadsághősök		

	<ul style="list-style-type: none">- A forradalom lakóhelyünkön és környékén.- Szovjet tankokkal a népakarat ellen.- A forradalom jelképei.		<ul style="list-style-type: none">- Beszámolók készítése az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseiről.- Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlások kegyetlenségének bemutatása példákön keresztül.- Érvek gyűjtése a Kádár-rendszer diktatórikus jellegének alátámasztására.- A Kádár-rendszerrel szülő különböző jellegű források elemzése, értelmezése.- A Kádár-rendszer és napjaink életkörülményeinek összehasonlítása.- A rendszerváltás jelentőségének bemutatása.
<i>A kádári diktatúra</i>	<ul style="list-style-type: none">- A kádári megtorlás.- A pártállam működése: az elnyomás változó formái.- A szocialista modernizáció – „a legvidámabb barakk”.- Gulyáskommunizmus és hiánygazdaság.	<p><i>Kronológia:</i> 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra. 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása,</p> <p><i>Topográfia:</i> Recsk, Hortobágy, Corvin köz, Mosonmagyaróvár.</p>	
A rendszerváltoztatás	<ul style="list-style-type: none">- A Szovjetunió és a szocialista rendszer országainak válsága.- A kétpólusú világ megszűnése.- A tárgyalásos rendszerváltoztatás.- Az első szabad választások		

--	--	--	--

Javasolt tevékenységek:

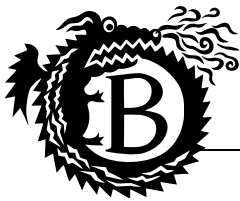
- Jelszavak, csasztuskák, viccek gyűjtése a Rákosi-diktatúra idejéből.
- Új iparvárosok azonosítása térképen.
- Egy játékfilm vagy filmrészlet megtekintése a korszakból vagy a korszakról.
- Információgyűjtés a „pesti srácokról”.
- Térképvázlat készítése az 1956-os események budapesti helyszíneiről.
- Interjú készítése egy 1956-os visszaemlékezővel.
- 1956-os emlékhelyek és emlékművek, sírok feltérképezése a lakóhelyen és környékén.
- Tablókészítés az úttörő mozgalom jellemzőiről a világnézeti nevelésben betöltött szerepéről.
- Családi emlékek bemutatása, visszaemlékezések gyűjtése, interjú készítése tanári útmutatás alapján a Kádár-rendszerrel és a rendszerváltoztatás időszakából.
- Retró-kiállítás rendezése.

Témakör: Magyarország és a magyarok az ezredfordulón

óraszám: 9 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

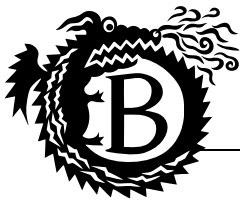
Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyarország a rendszerváltoztatás után</i>	<ul style="list-style-type: none">– A demokrácia kiépítése – a többpártrendszer működése– A piacgazdaság kiépítése - gazdasági válság és felzárkózás– Külpolitikai irányváltás: nyugati	<i>Fogalmak:</i> privatizáció, jogállam, integráció, Európai Unió, visegrádi együttműködés, kitelepítés, asszimiláció.	<ul style="list-style-type: none">– A magyar történelem legfontosabb politikai eseményeinek időrendbe állítása a rendszerváltoztatástól napjainkig.– A magyar gazdaság fejlődésének bemutatása

	integráció és visegrádi együttműködés.	<i>Személyek:</i> Esterházy János, Márton Áron.	adatsorok, grafikonok alapján
<i>A modern magyar állam</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az Alaptörvény– A köztársasági elnök– Az Országgyűlés, a kormány és az igazságszolgáltatás.– Az országgyűlési és önkormányzati választási rendszer.– Magyarország és az Európai Unió	<i>Kronológia:</i> 1999 Magyarország belép a NATO-ba 2004 Magyarország belép az Európai Unióba. 2012 Magyarország Alaptörvénye. 1944–1945 magyarellenés atrocitások.	<ul style="list-style-type: none">– Az Európai Unió céljainak felidézése– Az európai integráció eredményeinek és problémáinak áttekintése.– Áttekintő ábra értelmezése a magyarországi államszervezetről és a választási rendszerről.– A határon túli magyarság története főbb fordulópontjainak áttekintése 1920-tól napjainkig.
<i>Együttélés a Kárpát-medencében</i>	<ul style="list-style-type: none">– Határon túli magyarlakta területek.– Fordulópontok a határon túli magyarok történetében– Fordulópontok a magyarországi nemzetiségek történetében– A hazai cigány/roma népesség története.	<i>Topográfia:</i> Szlovákia, Ukrajna. Brüsszel, Lengyelország, Csehország,	<ul style="list-style-type: none">– Példák gyűjtése a határon túli magyarság életéből a hűségre és helytállásra.– A határon túli magyar kisebbségi lét nehézségeinek bemutatása.– A Kárpát-medence 1910-es és 1990 utáni etnikai térképének összehasonlítása a magyarság és a nemzetiségek elhelyezkedése szempontjából.

Javasolt tevékenységek:

- A Parlament meglátogatása

- Kiselőadás készítése Antall Józsefről
- Információk gyűjtése a visegrádi együttműködés előzményeiről és jelenlegi tartalmáról.
- Kiselőadás készítése egy példamutató életút (pl. Esterházy János, Márton Áron) fordulópontjairól.
- Beszámoló készítése az erdélyi falurombolási tervről.
- Határon túli területek meglátogatása tanulmányi kirándulás kereteiben (pl. Határtalanul program).
- Tábló vagy prezentáció készítése a hazai cigányság korabeli életmódjáról.

Témakör: Lányomaink a nagyvilágban

óraszám: 3 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Lányomaink a nagyvilágban</i>	<ul style="list-style-type: none">– Világjáró magyarok (utazók, felfedezők).– Tudósok és feltalálók (pl. informatika, autóipar, űrkutatás).– Világraszóló sportsikerek – magyarok az olimpiákon.– Magyar művészek a világban.	<i>Javasolt személyek (altémánként 1-2):</i> Julianus barát, Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László; Bolyai János, Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor, Teller Ede; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor.	<ul style="list-style-type: none">– Valamely területen kiemelkedő eredményt elérő magyarok tevékenységének felidézése, bemutatása.

Javasolt tevékenységek:

- Világjáró magyar utazókról szóló beszámolók készítése.

- Kiselőadások, bemutatók készítése magyar tudósokról, feltalálókról, találmányokról, olimpiákonokról, művészekről.
- Referátum készítése egy magyar Nobel-díjas tudósról (pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes stb.).
- Prezentáció készítése egy sikeres magyar sportolóról.

8. ÉVFOLYAM

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri az ókori civilizációk legfontosabb jellemzőit, valamint az athéni demokrácia és a római állam működését, hatásukat az európai civilizációra;
- felidézi a monoteista vallások kialakulását, legfontosabb jellemzőiket, tanításaik főbb elemeit, és bemutatja terjedésüket;
- bemutatja a keresztény vallás civilizációformáló hatását és a középkori egyházat;
- képes felidézni a középkor gazdasági és kulturális jellemzőit, világképét, meghatározó birodalmait és bemutatni a rendi társadalmat;
- ismeri a magyar nép őstörténetére és a honfoglalásra vonatkozó tudományos elképzeléseket és tényeket; tisztában van legfőbb vitatott kérdéseivel, a különböző tudományterületek kutatásainak főbb eredményeivel;
- értékeli az államalapítást, valamint a kereszténység felvételének jelentőségét;
- felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait az Árpád-kor végéig.

Heti óraszám: 2

Éves óraszám: 72

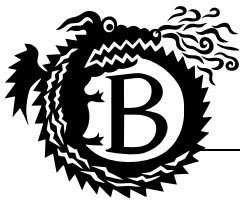
Témakör: Civilizáció és államszervezet az ókorban

óraszám: 18 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Közel-Kelet civilizációi</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az állam működése az Óbabiloni Birodalom példáján.– Tudomány.– A pénz megjelenése.	<i>Fogalmak: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, múmia, Akropolisz, filozófia, jósdá, olümpiai játékok, városállam/polisz, arisztokrácia, démosz, demokrácia, népgyűlés, sztratégosz, cserépszavazás, rabszolga, patricius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, császár, amfiteátrum, gladiátor, provincia, légió, limes, polgárjog.</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az állam szerepének bemutatása Hammurapi törvényeinek elemzésén keresztül.– Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése.
<i>A görög civilizáció</i>	<ul style="list-style-type: none">– A görög anyagi kultúra öröksége.– A filozófia és a történetírás.– A görög embereszmény.– A hellenisztikus kultúra elterjedése.	<i>Személyek: Hammurapi, Kleiszthenész, Periklész, Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, Nagy Sándor, Julius Caesar, Augustus.</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az ókori civilizációk kulturális jellemzőinek bemutatása.
<i>Az athéni demokrácia</i>	<ul style="list-style-type: none">– Arisztokratikus köztársaság és demokrácia.– Kleiszthenész és Periklész.– Az athéni államszervezet és működése.	<i>Kronológia: Kr. e. 3000 körül – Kr. u. 476 az ókor, Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 510 a köztársaság kezdete Rómában, Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai,</i>	<ul style="list-style-type: none">– A különböző civilizációk közötti különbségek azonosítása.
<i>A római civilizáció</i>	<ul style="list-style-type: none">– Római városépítézet, amfiteátrumok, fürdők, vízvezetékek és utak.		<ul style="list-style-type: none">– Pannónia jelentősebb városainak azonosítása.– A római jog alapelveinek felidézése és

	<ul style="list-style-type: none">– A római jog néhány máig élő alapelve.– A birodalom kiterjedése és a provinciák (Pannónia).– A latin nyelv és írás elterjedése.	<p><u>Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora</u>, Kr. e. 44. Caesar halála, Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása.</p> <p><i>Topográfia:</i> Mezopotámia, Babilon, <u>Egyiptom</u>, <u>Nílus</u>, <u>Olümpia</u>, <u>Athén</u>, <u>Alexandria</u>, <u>Itália</u>, <u>Róma</u>, <u>Római Birodalom</u>, <u>Pannónia</u>, <u>Aquincum</u>, <u>Savaria</u>, <u>Jeruzsálem</u>.</p>	<p>azonosítása források alapján.</p> <ul style="list-style-type: none">– Az athéni demokrácia és a római köztársaság működésének bemutatása.– A Periklész-kori athéni demokrácia ellentmondásainak feltárása.– A demokrácia és a diktatúra összehasonlítása.– A demokrácia melletti érvek megfogalmazása.– Az athéni demokrácia összehasonlítása a modern demokráciával.– Caesar diktatúrája előzményeinek és okainak feltárása.
<p><i>A római köztársaság</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A vérségi, a vagyoni és a területi elv.– A római köztársaság államszervezete és működése.– Köztársaságból egyeduralom: Caesar és Augustus.		

Javasolt tevékenységek:

- Képek gyűjtése a különböző civilizációk kultúrájának bemutatásához.
- Az ókori görög tudomány kulcsfogalmait bemutató idézetek, képi források gyűjtése.
- Információk gyűjtése egy pannóniai kulturális emlékről, régészeti feltárásról, épületről vagy építményről.
- Ábra készítése az athéni demokrácia és a római köztársaság működési rendjéről.
- Ókori témájú filmek / filmrészletek elemzése, értelmezése.

- Római kori emlékek felkeresése.

Témakör: Vallások az ókorban

óraszám: 8 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Politeista vallások</i>	<ul style="list-style-type: none">– Politeizmus az ókori Keleten.– Görög és római istenek.– A hinduizmus.	<i>Fogalmak:</i> politeizmus, monoteizmus, hinduizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat, próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra, Messiás, <u>keresztény vallás</u> , <u>keresztység és úrvacsora</u> , apostol, misszió, Biblia, <u>Újszövetség</u> , evangélium, püspök, zsinat.	<ul style="list-style-type: none">– A különböző vallások közös elemeinek feltárása– A zsidó és a keresztény vallás jellemzőinek összehasonlítása.
<i>A zsidó vallás</i>	<ul style="list-style-type: none">– A zsidó nép– A zsidó monoteizmus.– Messiás-hit a római fennhatóság korában.		<ul style="list-style-type: none">– A vallások mindennapi életre gyakorolt hatásainak azonosítása.– A zsidó-keresztény hagyományok európai kultúrára gyakorolt hatásának bemutatása.
<i>A kereszténység kezdete</i>	<ul style="list-style-type: none">– Jézus tanításai.– A páli fordulat.– Keresztényüldözések, a kereszténység elterjedése a Római Birodalomban.– A Szentháromság-tan.	<i>Személyek:</i> <u>Kheopsz</u> , <u>Zeusz</u> , <u>Pallasz Athéné</u> , <u>Ábrahám</u> , <u>Mózes</u> , <u>Jézus</u> , <u>Szent Péter és Szent Pál apostolok</u> , Constantinus <i>Kronológia:</i> <u>a keresztény időszámítás kezdete (Kr. e. és Kr. u.)</u> , az ókori Izrael – Kr. u. 70 Jeruzsálemi templom lerombolása, 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat.	<ul style="list-style-type: none">– Bibliai történetek, személyek felidézése.– A kereszténység terjedésének végig követése térképen.– Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.– Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/

		<i>Topográfia: Jeruzsálem, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, <u>Betlehem</u>.</i>	filmrészletek, regények elemzése, értelmezése. – Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.
--	--	--	--

Javasolt tevékenységek:

- Képek, ábrázolások gyűjtése a különböző tanult vallások isteneiről, jellegzetes építményeiről.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése antik mitológiai témákról.
- Áttekintő táblázat / tabló készítése a görög-római hitvilágról.
- Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.
- Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.

Témakör: Hódító birodalmak

óraszám: 8 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Egy eurázsiai birodalom: a hunok</i>	<ul style="list-style-type: none">– A nomád életmód, harcmódor és államszervezés.– A népvándorlás.– A Hun Birodalom.– Az ókor vége Nyugaton: a Római	<i>Fogalmak:</i> <u>népvándorlás</u> , <u>hunok</u> , ortodox, <u>iszlám</u> , <u>Korán</u> , kalifa. <i>Személyek:</i> <u>Attila</u> , Justinianus, <u>Mohamed</u> , Nagy Károly, I. Ottó.	<ul style="list-style-type: none">– A népvándorlás irányainak és résztvevőinek nyomon követése térkép segítségével a Kr. u. 4–8. sz. időszakában.

	<p>Birodalom összeomlása.</p> <ul style="list-style-type: none">– Róma örökösei Európa térképén.	<p><i>Kronológia: 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása, 622 Mohamed Medinába költözése, 732 a poitiers-i csata.</i></p> <p><i>Topográfia: Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom, Német-római Császárság.</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A sztyeppei állam működésének, sajátosságainak bemutatása.– A kora középkori Európa államalakulatainak azonosítása térképen.– Az iszlám vallás és az arab terjeszkedés közötti összefüggések feltárása.
<p><i>Az Arab Birodalom és az iszlám</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– Mohamed tanításai és a Korán.– Az iszlám kultúra jellegzetességei.– Az Arab Birodalom és az arab hódítás.– Az arab hódítás feltartóztatása Európában: Poitiers, Bizánc.		

Javasolt tevékenységek:

- A Római Birodalom bukása külső és belső okainak összegyűjtése.
- A monoteista vallások (zsidó, keresztény, iszlám) összehasonlítása különböző szempontok alapján.
- Kiselőadás, prezentáció készítése jellegzetes iszlám vallási épületekről, szokásokról.

Témakör: A középkor

óraszám: 17 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<p><i>A parasztság világa</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A hierarchikus világkép.– Az uradalom.– A jobbágyok kötelességei és jogai.– Az önellátástól az árutermelésig.	<p><i>Fogalmak: uradalom, földesúr, majorság, jobbágy, robot, kiváltság, rend, lovag, nemes, feudalizmus, hűbériség, király, rendi monarchia, kereszties hadjáratok, pápa, érsek, cölibátus, szerzetes, bencés</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A középkor társadalmi, gazdasági, vallási és kulturális jellemzőinek bemutatása.– A társadalmi csoportok közötti

	<ul style="list-style-type: none"> – Éhínségek, járványok, felkelések. 	<p><u>rend</u>, ferences rend, eretnek, inkvizíció, <u>kolostor</u>, <u>katolikus</u>, <u>szent</u>, <u>kódex</u>, <u>polgár</u>, <u>céh</u>, <u>román stílus</u>, <u>gótikus stílus</u>, <u>reneszánsz</u>.</p>	<p>jogi különbségek azonosítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a középkor világáról.
<i>A nemesi rend</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemesség és a nemesi kiváltságok – Az uralkodói hatalom és korlátai (hűbériség, rendiség). – A lovagi eszmény. – A keresztes hadjáratok eszméje. 	<p><i>Személyek:</i> <u>Szent Benedek</u>, VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, <u>Gutenberg</u>, Dózsa György.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A középkor társadalmi berendezkedése és a rendi szemlélet értelmezése.
<i>Az egyházi rend</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egyházi hierarchia, az egyházi intézményrendszer. – Az egyházszakadás és a 11. századi reform. – A szerzetesség. – Az eretnekség. 	<p><i>Kronológia:</i> 476–1492 a középkor, 1054 az egyházszakadás, 1347 a nagy pestisjárvány.</p> <p><i>Topográfia:</i> Egyházi Állam, <u>Anglia</u>, <u>Franciaország</u>,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A jobbágyság jogainak és kötelességeinek rendszerezése. – Az egyház szerepének áttekintése a középkori Európában.
<i>A polgárok világa</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A középkori város és lakói. – A város kiváltságai (magyar példák alapján). – A céhek. – A helyi és távolsági kereskedelem. 	<p>levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, <u>Szentföld</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A középkori kolostori élet bemutatása képi vagy szöveges források segítségével. – A nyugati és keleti kereszténység összehasonlítása.
<i>A középkor kultúrája</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egyház kulturális szerepe – Oktatás, a középkori egyetemek. 		<ul style="list-style-type: none"> – A lovagi életmód jellemzőinek azonosítása. – A városok életének bemutatása képek, ábrák és szöveges források alapján, kitérve a

	<ul style="list-style-type: none">– Román és gótikus építészet – európai és magyar példák.– Lovagi kultúra.– A reneszánsz és a reneszánsz építészet emlékei (európai és magyar példák).		<p>zsidóság városiasodásban játszott szerepére, valamint az antijudaista törekvésekre.</p> <ul style="list-style-type: none">– A céhek működésének jellemzése források alapján.
--	---	--	---

Javasolt tevékenységek:

- Képek gyűjtése és rendszerezése román, gótikus és reneszánsz stílusú épületekről.
- Képek gyűjtése az ortodox egyház jellegzetes épületeiről, szokásairól.
- Áttekintő ábra készítése az egyházi hierarchiáról.
- Prezentáció, bemutató készítése valamely szerzetes, illetve lovagrendről.
- A város jellegzetes helyszíneinek, intézményeinek azonosítása egy fiktív középkori várost bemutató ábrán.
- Kampányplakát készítése egy középkori témáról (pl. a keresztes háborúkban való részvétel hirdetése).

Témakör: A magyar nép eredete és az Árpád-kor

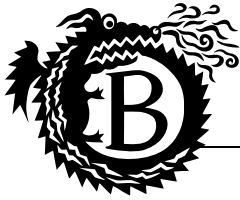
óraszám: 16 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyar őstörténet és honfoglalás</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az eredet kérdései, a nyelvészet, a régészet, a néprajz és a genetika eredményei.– A magyar törzsszövetség az Etelközben.	<i>Fogalmak: finnugor, törzs, fejedelem, kabarok, vérszerződés, honfoglalás, kettős honfoglalás elmélete, avarok, rovásírás, kalandozások, székelyek, vármegye, egyházmegye, érsekség, tized, nádor, ispán, kancellária,</i>	<ul style="list-style-type: none">– A magyarság eredetére vonatkozó elméletek közötti különbségek megállapítása.– A mondák, a történeti hagyomány és a

	<ul style="list-style-type: none">– A honfoglalás okai és menete.– A kalandozások – a lovas-íjász harcmodor.	<p>kettős kereszt, szászok, <u>kunok</u>, <u>tatárok/mongolok</u></p> <p><i>Személyek:</i> <u>Álmos</u>, <u>Árpád</u>, az Árpád-ház, <u>Géza</u>, <u>I. (Szent) István</u>, <u>Koppány</u>, <u>Szent Gellért</u>, <u>Szent Imre</u>, <u>I. (Szent) László</u>, <u>Könyves Kálmán</u>, <u>III. Béla</u>, <u>II. András</u>, <u>IV. Béla</u>, <u>Szent Margit</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>895 a honfoglalás</u>, <u>907 a pozsonyi csata</u>, <u>997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása</u>, <u>1222 az Aranybulla</u>, <u>1241–1242 a tatárjárás</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Etelköz</u>, <u>Vereckei-hágó</u>, <u>Kárpát-medence</u>, <u>Pannonhalma</u>, <u>Esztergom</u>, <u>Székesfehérvár</u>, <u>Buda</u>, <u>Muhi</u>, <u>Erdély</u>, <u>Horvátország</u>.</p>	<p>történettudomány eredményeinek megkülönböztetése.</p> <ul style="list-style-type: none">– A kalandozó hadjáratok céljainak azonosítása.– Géza fejedelem, I. (Szent) István és IV. Béla uralkodásának jellemzése és értékelése.– A kereszténység felvétele és az államalapítás jelentőségének a felismerése.– A magyar igazságszolgáltatás gyakorlatának bemutatása Szent László és Könyves Kálmán törvényeinek elemzésével.– Az Árpád-kori magyar külpolitika lehetőségeinek és törekvéseinek értékelése.– A korai magyar történelmet és az Árpád-kort megjelenítő legfontosabb kulturális alkotások azonosítása.
<i>Az államalapítás</i>	<ul style="list-style-type: none">– Géza és I. (Szent) István államszervező tevékenysége.– A földbirtokrendszer és a vármegyeszervezet.– Az egyházszerzés.		
<i>A magyar állam megszilárdulása László és Kálmán idején</i>	<ul style="list-style-type: none">– Szent László, az országépítő.– Könyves Kálmán törvénykezési reformjai.		
<i>A magyar állam és társadalom a 12-13. században</i>	<ul style="list-style-type: none">– A kül- és belpolitika új irányai: III. Béla uralkodása.– II. András kora: az átalakuló társadalom.– Újjáépítés a tatárjárás után: IV. Béla.– Az Árpádok európai kapcsolatai.		

Javasolt tevékenységek:

- Beszámoló készítése a magyar kalandozó hadjáratok irányairól, sikereiről és kudarcairól, valamint a magyarok harcmódoráról.
- A kalandozó hadjáratok jellegének megvitatása.
- Áttekintő ábra készítése a Szent István-i állam- és egyházszerkezetről.
- Információgyűjtés Szent László kultuszáról a krónikák és néphagyományok tükrében.
- Tabló összeállítása az Árpád-kor legfontosabb kulturális emlékeiből.
- Folyamatábra készítése II. András politikai döntéseinek okairól és következményeiről.
- A 13. századi társadalmi rétegek azonosítása az Aranybulla szövegében.
- Az Árpádok európai dinasztikus kapcsolatainak ábrázolása térképen.

9–10. ÉVFOLYAM

A hatosztályos középiskola második két évfolyamának témakörei a magyar középkortól az első világháború végéig ölelik fel a magyar és egyetemes történelem fontosabb folyamatait, jelenségeit, eseményeit, kiemelkedő személyiségeinek életútját, illetve az ehhez kapcsolódó tanulási eredményeket és fejlesztési feladatokat. A magyar és európai identitásunk alapját képező civilizációkhoz, korszakokhoz, történelmi eseményekhez tartozó témakörök az általános iskola után ismét előkerülnek, ám új megközelítéssel és bővülő tartalommal.

Az egyetemes és a magyar történelmi témák általában külön témakörökbe szerveződnek, mivel előbbiek jobbra tematikus, utóbbiak pedig tematikus és eseménytörténelmi jellegűek. A magyar történelem eseményei és folyamatai az egyetemes történelem által felrajzolt háttér előtt, nemzetközi összefüggésekbe ágyazva jelennek meg.

A strukturáltabb szempontok és bővebb ismeretek mellett az egyes témák feldolgozási módja is változik. A szemléletes megjelenítés és a történetek tanítása mellett egyre nagyobb szerepet kapnak az önállóan végzett információszerző és –feldolgozó tevékenységek, a forrásokkal végzett különböző műveletek és a problémaközpontú tárgyalási mód.

A 9–10. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 144 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Óraszám
A középkori Magyar Királyság fénykora	13
A kora újkor	13
A török hódoltság kora Magyarországon	13
A felvilágosodás kora	9
Magyarország a 18. században	10
Új eszmék és az iparosodás kora	6
A reformkor	10
A forradalom és szabadságharc	9
A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése	7
A dualizmus kori Magyarország	15
Modern birodalmak, ősi kultúrák	9
A nagy háború	14
Évente két mélységelvű téma	16 (8+8)
Összes óraszám:	144

Megjegyzések: A szaggatott vonal az évfolyamok közötti határokat jelzi.

9. ÉVFOLYAM

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait, meghatározó uralkodóink tetteit;
- ismeri a magyarság törökellenes küzdelmeit, azok fordulópontjait és hőseit; felismeri, hogy a magyar és az európai történelem alakulását meghatározóan befolyásolta a török megszállás;
- be tudja mutatni a kora újkor fő gazdasági és társadalmi folyamatait, ismeri a felvilágosodás eszméit, illetve azok kulturális és politikai hatását, valamint véleményt formál a francia forradalom európai hatásáról;
- összefüggéseiben és folyamatában fel tudja idézni, miként hatott a magyar történelemre a Habsburg Birodalomhoz való tartozás, bemutatja az együttműködés és konfrontáció megnyilvánulásait, a függetlenségi törekvéseket és értékeli a Rákóczi-szabadságharc jelentőségét;
- ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit a reformkor és az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit;
- fel tudja idézni az ipari forradalom szakaszait, illetve azok gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai hatásait; képes bemutatni a modern polgári társadalom és állam jellemzőit és a 19. század főbb politikai eszméit, valamint felismeri a hasonlóságot és különbséget azok mai formái között.

Heti óraszám: 2

Éves óraszám: 72

Témakör: A középkori Magyar Királyság fénykora

óraszám: 13 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<i>Az Anjouk</i>	<ul style="list-style-type: none">– A királyi hatalom megszilárdítása I. Károly idején.– A visegrádi királytalálkozó.– Az 1351-es törvények.– Nagy Lajos hadjáratai.	<i>Fogalmak:</i> <u>aranyforint</u> , regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszónálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, <u>kormányzó</u> , <u>szekérvár</u> , <u>végvár</u> , <u>szultán</u> , szpáhi, <u>janicsár</u> , rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, <u>zsoldos</u> , Corvina, <u>Szent Korona</u> , Szent Korona-tan, Képes krónika.	<ul style="list-style-type: none">– A 14–15. századi magyar uralkodók politikai pályájának felidézése.– Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása az egyes történelmi személyek cselekedeteiről, döntéseiről.– A késő középkori magyar állam és az Oszmán Birodalom főbb összecsapásainak felidézése.– Annak értékelése, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő politikája milyen hatást gyakorolt a magyar történelemre.– Mátyás hatalomgyakorlásának jellemzése.– A reneszánsz kultúra bemutatása
<i>A török fenyegetés árnyékában</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az Oszmán Birodalom.– Török hódítás a Balkánon.– Luxemburgi Zsigmond, a közép-európai uralkodó és a török veszély.– Hunyadi János, a politikus és hadvezér.– Hunyadi János törökellenes harcai.	<i>Személyek:</i> I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, <u>Luxemburgi Zsigmond</u> , <u>Hunyadi János</u> , I. (Hunyadi) Mátyás. <i>Kronológia:</i> <u>1301 az Árpád-ház kihalása</u> , 1308. I. Károly uralkodásának kezdete, <u>1335 a visegrádi királytalálkozó</u> , 1351 I.(Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, <u>1456 a nándorfehérvári diadal</u> , <u>1458–90 Mátyás uralkodása</u> .	
<i>Hunyadi Mátyás</i>	<ul style="list-style-type: none">– Mátyás útja a trónig.– A központosított királyi hatalom.– Jövedelmek és kiadások.– Birodalomépítő tervek.– Aktív védelem a török ellen.		
<i>A magyar középkor</i>	<ul style="list-style-type: none">– Honfoglalás kori leletek.– A Szent Korona.	<i>Topográfia:</i> <u>Visegrád</u> , <u>Lengyelország</u> , <u>Csehország</u> , osztrák tartományok, Nikápoly,	

<i>kulturális hagyatéka</i>	<ul style="list-style-type: none">– Várak, királyi udvar, kolostorok, templomok.– Magyar geszták, krónikák és szentek legendái.	Várna, <u>Nándorfehérvár</u> , Kolozsvár, Kenyérmező, <u>Oszmán Birodalom</u> .	Mátyás udvarában. <ul style="list-style-type: none">– A 14–15. századi magyar történelmet megjelenítő kulturális alkotások azonosítása.
-----------------------------	--	---	--

Javasolt tevékenységek:

- Nándorfehérvár ostromának rekonstruálása különböző írásos és vizuális források alapján.
- A korszak kiemelkedő személyiségeinek jellemzése, feltevések megfogalmazása a cselekedeteik mozgatórugóiról. (Pl. Hunyadi Mátyás külpolitikája.)
- Hunyadi János és Mátyás híres ütközeteinek felidézése, bemutatása térképvázlatok és írott források segítségével.
- Kiselőadás készítése 14–15. századi magyar történelem kulturális hagyatékának kiemelkedő emlékeiről.
- A magyar középkor egy kiemelkedő helyszínének (pl. Pannonhalma, Diósgyőr, Székesfehérvár, Visegrád, stb.) meglátogatása és jellemzőinek bemutatása.
- Gyűjtőmunka készítése Mátyás és a budai zsidók kapcsolatáról.

Témakör: A kora újkor

óraszám: 13 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A földrajzi felfedezések</i>	<ul style="list-style-type: none">– A portugál és spanyol felfedezések.– A korai gyarmatosítás és következményei.	<i>Fogalmak: gyarmat, világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, <u>manufaktúra</u>, tőke, <u>tőkés</u>, <u>bérmunkás</u>, <u>kapitalizmus</u>, <u>bank</u>, <u>tőzsde</u>, <u>részvény</u>, örökös jobbágyság,</i>	<ul style="list-style-type: none">– A felfedezők céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken.– Információk gyűjtése a

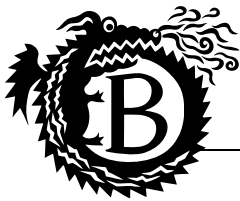
	<ul style="list-style-type: none">- A világkereskedelem kialakulása.- Az abszolutizmus.	<p><u>reformáció</u>, <u>protestáns</u>, <u>evangélikus</u>, <u>református</u>, anglikán, unitárius, <u>vallási türelem</u>, <u>ellenreformáció</u>, <u>katolikus megújulás</u>, <u>jezsuiták</u>, <u>barokk</u>.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Kolumbusz Kristóf</u>, Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, <u>Luther Márton</u>, <u>Kálvin János</u>, <u>Károli Gáspár</u>, <u>Pázmány Péter</u>, Apáczai Csere János, Habsburg-dinasztia, V. Károly, Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1492-től az újkor, <u>1492 Amerika felfedezése</u>, <u>1517 a reformáció kezdete</u>, 1545 a tridenti zsinat megnyitása, 1568 a tordai határozat, 1648 a vesztfáliai békék.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Spanyolország</u>, <u>India</u>, <u>London</u>, Párizs/Versailles, Sárospatak.</p>	<p>kialakuló világkereskedelem új útvonalairól, fontosabb termékeiről és szereplőiről.</p> <ul style="list-style-type: none">- Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral.- Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése.- A reformáció okainak és következményeinek bemutatása.- A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszervezet összehasonlítása.- A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen.- Vallás és politika összefonódásának felismerése.
<i>A korai kapitalizmus</i>	<ul style="list-style-type: none">- Az árforradalom.- A manufaktúrák.- Bankok és tőzsdék.- Az európai munkamegosztás és következményei		<ul style="list-style-type: none">- Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral.- Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése.- A reformáció okainak és következményeinek bemutatása.- A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszervezet összehasonlítása.- A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen.- Vallás és politika összefonódásának felismerése.
<i>Reformáció Európában és Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none">- A reformáció előzményei (humanizmus és az egyházi reform igénye).- Luther és Kálvin fellépése.- A protestáns egyházak megszerveződése és a protestantizmus elterjedése.- A reformáció eredményei Magyarországon		<ul style="list-style-type: none">- A reformáció okainak és következményeinek bemutatása.- A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszervezet összehasonlítása.- A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen.- Vallás és politika összefonódásának felismerése.
<i>„Hitviták tüzeiben”</i>	<ul style="list-style-type: none">- Vallási konfliktusok Európában.- Etnikai sokszínűség és		<ul style="list-style-type: none">- Az erdélyi vallási türelem szerepének és

	<p>vallásbéke Erdélyben.</p> <ul style="list-style-type: none">– A magyar protestáns és katolikus iskolák.– A katolikus megújulás és a barokk Európában és Magyarországon.		<p>jelentőségének felismerése.</p> <ul style="list-style-type: none">– A katolikus egyház megújulási törekvései és a barokk művészet jellemzői közötti párhuzam felismerése.
--	---	--	--

Javasolt tevékenységek:

- A felfedező utak irányainak követése és a korai gyarmatok elhelyezése térképen.
- Információk gyűjtése a korai gyarmatosítás módszereiről és következményeiről.
- Beszámoló készítése az európai és magyar reformáció kapcsolatáról (pl. peregrináció, kulturális hatások, irányzatok).
- Interjú készítése különböző felekezetek papjaival, lelkészeivel az egyházak szerepvállalásáról és hivatásukról.
- Kiselőadás készítése a reformáció korának valamely jelentős személyiségéről (pl. Szenci Molnár Albert, Pázmány Péter).

Témakör: A török hódoltság kora Magyarországon

óraszám: 13 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az ország három részre szakadása</i>	<ul style="list-style-type: none">– A mohácsi csata és közvetlen előzményei, a kettős királyválasztás.– Az ország három részre szakadása.– A hódoltság.	<p><i>Fogalmak:</i> rendi országgyűlés, hajdúszabadság.</p> <p><i>Személyek:</i> I. Szulejmán, II. Lajos, (Szapolyai) János, I. Ferdinánd, <u>Dobó István</u>, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, <u>Bocskai István</u>, <u>Bethlen Gábor</u>, <u>Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér)</u>, I. Lipót, Savoyai Jenő.</p>	<ul style="list-style-type: none">– A török hadjáratok és az ország három részre szakadásának bemutatása térképeken.– A végvári élet felidézése különböző források (képek, irodalmi alkotások és filmek) alapján.
<i>A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban</i>	<ul style="list-style-type: none">– A várháborúk és az új végvárrendszer.– A rendi berendezkedés.– Rendi és abszolutista törekvések.– Konfliktusok a rendek és az uralkodó között.	<p><i>Kronológia:</i> <u>1526 a mohácsi csata</u>, <u>1541 Buda eleste</u>, <u>1552 Eger védelme</u>, <u>1566 Szigetvár eleste</u>, <u>1664 a vasvári béke</u>, <u>1686 Buda visszafoglalása</u>, <u>1699 karlócai béke</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none">– A három részre szakadt ország gazdasági lehetőségeinek és szerepének értelmezése adatok, grafikonok, diagramok alapján.
<i>Az Erdélyi Fejedelemség aranykora</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az Erdélyi Fejedelemség viszonylagos önállósága– A fejedelemség és a rendi	<p><i>Topográfia:</i> <u>Mohács</u>, <u>Kőszeg</u>, <u>Eger</u>, <u>Szigetvár</u>, <u>Habsburg Birodalom</u>, <u>Erdélyi Fejedelemség</u>, <u>Hódoltság</u>, <u>Magyar Királyság</u> (királyi Magyarország), <u>Pozsony</u>, <u>Gyulafehérvár</u>, <u>Bécs</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none">– A török hódoltság hosszú távú hatásainak azonosítása.

	nemzetek. – Bethlen Gábor fejedelemsége.		– A 16-17. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.
<i>A török kiűzése és a török kor mérlege</i>	– Magyarország az európai munkamegosztásban. – Háborús békeévek: másfél évszázad hódoltság és az ország pusztulása. – A török kiűzése.		

Javasolt tevékenységek:

- A mohácsi csata eseményeinek megvitatása különböző interpretációk alapján.
- Politikai portré készítése a korszak kiemelkedő személyiségeiről (pl. Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós).
- Államszervezeti ábrák készítése a Magyar Királyságról és az Erdélyi Fejedelemségről.
- Az országrészek és a fontosabb várak, csaták elhelyezése vaktérképen.
- A török kiűzése állomásainak nyomon követése térképen.
- A Habsburg-magyar konfliktusok okainak és eredményeinek vázlatos összegzése.
- Korabeli beszámolók gyűjtése a török kiűzéséről (pl. Bél Mátyás, Schulhof Izsák),
- Földrajz-történelem terepgyakorlat.

Témakör: A felvilágosodás kora

óraszám: 9 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<i>A felvilágosodás</i>	<ul style="list-style-type: none">– Tapasztalat és értelem – a felvilágosodás új világgépe.– A felvilágosodás államelméletei.– A szabad verseny elmélete.	<i>Fogalmak:</i> felvilágosodás, jogegyenlőség, <u>hatalmi ágak megosztása</u> , népfenség, társadalmi szerződés, <u>szabad verseny</u> , <u>alkotmány</u> , alkotmányos monarchia, <u>elnök</u> , <u>miniszterelnök</u> , felelős kormány, <u>cenzus</u> , <u>általános választójog</u> , <u>forradalom</u> , <u>diktatúra</u> , jakobinus, Szent Szövetség.	<ul style="list-style-type: none">– A középkor és a felvilágosodás világgépének összehasonlítása.– A felvilágosodás államelmélet einek összehasonlítása különböző szempontok alapján.– A brit és az amerikai államszervezet bemutató ábrák értelmezése.
<i>Államszervezetek a felvilágosodás jegyében</i>	<ul style="list-style-type: none">– A brit alkotmányos monarchia működése.– Az amerikai elnöki köztársaság működése.– A történelmi és a kartális alkotmány.	<i>Személyek:</i> Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith, <u>George Washington</u> , Maximilien Robespierre, <u>Bonaparte Napóleon</u> .	<ul style="list-style-type: none">– Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatában megjelenő felvilágosult elvek azonosítása.– A forradalmi gondolat és a legitimitás eszméjének értelmezése, azonosítása.
<i>A francia forradalom és hatása</i>	<ul style="list-style-type: none">– A forradalom kitörése és az Emberi és polgári jogok nyilatkozata.– A jakobinus diktatúra.– Napóleon birodalma: a polgári berendezkedés exportja.	<i>Kronológia:</i> 1689 a Jognyilatkozat, <u>1776 a Függetlenségi nyilatkozat</u> , <u>1789 a francia forradalom</u> , 1804–1814/1815 Napóleon császársága, <u>1815 a waterlooi csata</u> . <i>Topográfia:</i> <u>Nagy-Britannia</u> , <u>Amerikai Egyesült Államok</u> , <u>Párizs</u> , <u>Oroszország</u> , <u>Waterloo</u> .	

Javasolt tevékenységek:

- Képek és irodalmi idézetek gyűjtése a felvilágosodás világgépének bemutatásához.
- Vita a brit és az amerikai államszervezet sajátosságairól.
- Vita rendezése a francia forradalom pozitív és negatív hatásairól.

- Gondolattérkép készítése a francia forradalom okairól.

Témakör: Magyarország a 18. században

óraszám: 10 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Rákóczi-szabadságharc</i>	<ul style="list-style-type: none">– Magyarország a Habsburg Birodalomban.– A szabadságharc okai és céljai.– A szabadságharc politikai és katonai fordulópontjai.– A szatmári béke kompromisszuma.	<p><i>Fogalmak: <u>kuruc</u>, <u>labanc</u>, <u>szabadságharc</u>, trónfosztás, amnesztia, felvilágosult abszolutizmus, betelepítés, belső vándorlás, bevándorlás, kettős vámhatár, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, nyelvrendelet.</i></p> <p><i>Személyek: <u>II. Rákóczi Ferenc</u>, <u>Mária Terézia</u>,</i></p> <p><i>II. József.</i></p> <p><i>Kronológia: <u>1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc</u>, 1711 a szatmári béke, 1740–1780 Mária Terézia uralkodása, 1780–1790 II. József uralkodása.</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A Rákóczi-szabadságharc céljainak és eredményeinek összevetése.– A szabadságharc katonai történetének felidézése térképek, képek és szöveges források segítségével.– Magyarország újranépesülésének és a folyamat eredményének értelmezése tematikus térképek segítségével.
<i>Magyarország újranépesülése és újranépesítése</i>	<ul style="list-style-type: none">– A belső vándorlás, a szervezett betelepítés és az öntevékeny betelepülés.– A többnyelvű és többvallású ország.– Gazdaság és életmód.		<ul style="list-style-type: none">– A felvilágosult abszolutizmus eszmei és politikai hátterének, valamint eredményeinek azonosítása.– Mária Terézia és II. József politikájának összehasonlítása.– II. József személyiségének bemutatása,

<i>A felvilágosult abszolutizmus reformjai</i>	<ul style="list-style-type: none">– A Pragmatica Sanctio.– A felvilágosult abszolutizmus céljai.– Mária Terézia: együttműködés és reform.– II. József reformpolitikája és kudarca.	<i>Topográfia:</i> <u>Temesvár</u> , Határórvidek, Poroszország.	<ul style="list-style-type: none">uralkodásának mérlege, értékelése.– A 18. századi Magyarország legfőbb kulturális eredményeinek azonosítása.
--	---	---	---

Javasolt tevékenységek:

- Összefoglaló készítése a szabadságharc okainak és eredményeinek összehasonlítására.
- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia kapcsolatáról.
- Képek, térképek, irodalmi szövegek, kuruc nóták gyűjtése a Rákóczi-szabadságharc kapcsolatban.
- A Rákóczi-szabadságharc nemzetközi kapcsolatainak ábrázolása gondolatterképen.
- A népességmozgások és az egyes népcsoportok nyomon követése térképen.
- Magyarázó ábra készítése a kettős vámhatár működéséről.
- Beszélgetés az állami iskolarendszer létrejöttéről és működéséről a Ratio Educationis részlete alapján.

Témakör: Az új eszmék és az iparosodás kora

óraszám: 6 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus</i>	<ul style="list-style-type: none">– Liberalizmus: jogegyenlőség és alkotmányosság.– Nacionalizmus: nemzetépítés és nemzetállam.	<i>Fogalmak:</i> <u>liberalizmus</u> , <u>nacionalizmus</u> , nemzetállam, konzervativizmus, reform, <u>ipari forradalom</u> ,	<ul style="list-style-type: none">– A 19. század politikai eszméinek azonosítása szöveges

	<ul style="list-style-type: none">– Konzervativizmus: szerves reform és a forradalom elutasítása.	<u>munkanélküliség, tömegtermelés.</u>	források alapján.
<i>Az ipari forradalom hullámai</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az első hullám: textilipar, bányászat, kohászat.– A közlekedés forradalma.– A második hullám: elektronika és vegyipar.– A gyár és a futószalag.– Az ipari forradalmak társadalmi és környezeti hatásai.	<i>Személyek:</i> <u>James Watt, Thomas Edison, Henry Ford.</u> <i>Kronológia:</i> 1769 gőzgép <i>Topográfia:</i> Manchester, New York.	<ul style="list-style-type: none">– Az iparosodás hullámainak azonosítása és összevetése.– Egy ipari nagyváros életkörülményeinek jellemzése.– Az ipari forradalmak ökológiai következményeinek azonosítása.– A 19. századi demográfiai változások okainak feltárása.

Javasolt tevékenységek:

- Az egyes politikai eszmék álláspontjai közötti különbségek megbeszélése.
- Összehasonlító táblázat készítése a korszak politikai eszméiről.
- Grafikonok, adatsorok elemzése az ipari forradalmak társadalmi és demográfiai hatásairól.
- Kiselőadások tartása fontosabb találmányokról.
- Az ipari forradalom társadalmi hatásainak megvitatása.

10. ÉVFOLYAM

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit az 1848–1849-es forradalmat és szabadságharcot követő időszakban; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit, véleményét tud formálni a kiegyezésről;
- fel tudja idézni az első világháború előzményeit, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, értékeli a háborúkat lezáró békék tartalmát, és felismeri a háborúnak a 20. század egészére gyakorolt hatását;
- bemutatja az első világháború magyar vonatkozásait, a háborús vereség következményeit; példákat tud hozni a háborús helytállásra.

Heti óraszám: 2

Éves óraszám: 72

Témakör: A reformkor

óraszám: 10 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A politikai élet színterei</i>	<ul style="list-style-type: none">– A Habsburg Birodalom és Magyarország.– A rendi országgyűlés és a megyerendszer.– A reformkori Pest-Buda.– A nyilvánosság megteremtése, politika és kultúra.	<p><i>Fogalmak:</i> alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, <u>közteherviselés</u>, <u>jobbágyszabadítás</u>, örökváltság.</p> <p><i>Személyek:</i> József nádor, Klemens Metternich, Wesselényi Miklós, <u>Széchenyi István</u>, Kölcsey Ferenc, <u>Deák Ferenc</u>,</p>	<ul style="list-style-type: none">– A jobbágyszabadítás és megoldási javaslatok értelmezése szövegek és adatok alapján.– A nyelvkérdés és a nemzetné válás bemutatása különböző források segítségével. (Pl. magyar államnyelv, a zsidóság nyelv váltása, Lőw Lipót)– A polgári alkotmányosság programjának

<i>A reformkor fő kérdései</i>	<ul style="list-style-type: none">– A magyar nyelv ügye és a nemzeté válás.– A jobbágycső: örökváltság, kárpótlás.– A polgári alkotmányosság kérdése.– Széchenyi és Kossuth programja és vitája.	<p><u>Kossuth Lajos, Ganz Ábrahám.</u></p> <p><i>Kronológia: 1830–1848 a reformkor, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről.</i></p> <p><i>Topográfia: Pest-Buda.</i></p>	<p>bemutatása politikai írások, országgyűlési felszólalások és ábrák alapján.</p> <ul style="list-style-type: none">– Széchenyi és Kossuth társadalmi háttérének, egyéniségének, álláspontjának és eredményeinek összevetése.– A nemzeti kultúra és a kor politikai törekvései közötti kapcsolatok azonosítása példák alapján.– A reformkor legfőbb kulturális eredményeinek, alkotásainak azonosítása különböző típusú források alapján.
--------------------------------	---	---	---

Javasolt tevékenységek:

- Ábrák készítése a rendi államszervezet működéséről.
- Kiselőadások, prezentációk készítése a reformkor jelentősebb alkotásairól.
- Táblázatos összefoglaló készítése a reformellenzék, a konzervatívok és az udvar álláspontjáról a főbb vitakérdésekben.
- A reformkor legfontosabb kérdéseinek, jellemzőinek azonosítása szépirodalmi művekben és más szöveges forrásokban.

Témakör: A forradalom és a szabadságharc

óraszám: 9 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<p>A forradalom céljai és eredményei</p>	<ul style="list-style-type: none">– Az európai forradalmi hullám és március 15.– Az első magyar polgári alkotmány: az áprilisi törvények.– A Batthyány-kormány tevékenysége.	<p>Fogalmak: márciusi ifjak, <u>sajtószabadság</u>, <u>cenzúra</u>, áprilisi törvények, népképviselői országgyűlés, politikai nemzet, <u>nemzetiség</u>, <u>honvédség</u>, Függetlenségi nyilatkozat.</p> <p>Személyek: Petőfi Sándor, <u>Batthyány Lajos</u>, <u>Görgei Artúr</u>, <u>Bem József</u>, <u>Klapka György</u>, <u>Ferenc József</u>, Julius Haynau.</p>	<ul style="list-style-type: none">– A reformkori elképzeléseknek, a forradalom követeléseinek és az áprilisi törvényeknek az összehasonlítása.– A forradalom eseményeinek felidézése források segítségével.– A szabadságharc néhány döntő csatájának bemutatása térképek, beszámolók alapján.
<p>A szabadságharc főbb eseményei és kiemelkedő szereplői</p>	<ul style="list-style-type: none">– Harc a dinasztával és a vele szövetséges nemzetiségekkel.– A tavaszi hadjárat.– A Függetlenségi nyilatkozat, kísérlet az önálló állam megteremtésére.– A szabadságharc leverése és a megtorlás.	<p>Kronológia: <u>1848. március 15. a pesti forradalom</u>, 1848. április 11. az áprilisi törvények, 1848. szeptember 29. a pákozdi csata, 1849. április–május a tavaszi hadjárat, 1849. április 14. a Függetlenségi nyilatkozat, 1849. május 21. Buda visszavétele, 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel, <u>1849. október 6. az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése</u>.</p> <p>Topográfia: <u>Pákozdi</u>, <u>Debrecen</u>, <u>Isaszeg</u>, <u>Világos</u>, <u>Komárom</u>, <u>Arad</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none">– A szabadságharc néhány kiemelkedő szereplőjének, illetve vértanújának bemutatása.– A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (pl. németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során.– A forradalom és a szabadságharc eredményeinek értékelése.– A magyar forradalom és szabadságharc elhelyezése az

			európai környezetben.
--	--	--	-----------------------

Javasolt tevékenységek:

- A szabadságharc főbb eseményeinek elhelyezése vaktérképen.
- Vita a szabadságharc vereségének okairól.
- Kisesszé készítése a forradalom és szabadságharc valamely vitatott kérdéséről.
- A forradalom és szabadságharc eseményeit megőrkítő művészeti alkotások (képek, irodalmi szövegek, filmek) gyűjtése és értelmezése.
- Mikrotörténeti kutatás: konfliktusos élethelyzetek és életutak bemutatása a szabadságharc nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevői köréből.

Témakör: A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése

óraszám: 7 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A szocializmus és a munkásmozgalom</i>	<ul style="list-style-type: none">– Szocializmus: társadalmi egyenlőség és tulajdonviszonyok.– A Kommunista kiáltvány.– Szakszervezetek és munkáspártok.– Szociáldemokrácia és kommunizmus.– Keresztényszocializmus.	<p><i>Fogalmak:</i> szegregáció, polgárháború, polgári állam, szakszervezet, társadalombiztosítás, monopólium, <u>szocializmus</u>, szociáldemokrácia, <u>kommunizmus</u>, keresztényszocializmus,</p> <p>proletárdiktatúra, osztályharc, cionizmus, <u>emancipáció</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none">– A nemzetállam fogalmának értelmezése politikai, gazdasági és kulturális szempontokból.– A polgári állam feladatkörének és eredményeinek azonosítása.
<i>A polgári nemzetállam megteremtése (Németország, Amerikai Egyesült Államok, Japán)</i>	<ul style="list-style-type: none">– A nemzeti egység megteremtése (politika, gazdaság, kultúra).– Alkotmányosság és választójog.– Jogegyenlőség és emancipációs törekvések.– A polgári állam kiépítése.	<p><i>Személyek:</i> Abraham Lincoln, <u>Otto von Bismarck</u>, Karl Marx.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1861–1865 az amerikai polgárháború, 1868 a Meidzsi-restauráció, <u>1871 Németország egyesítése</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Olaszország, Amerikai Egyesült Államok, Németország, Japán.</u></p>	<ul style="list-style-type: none">– A kommunista, a szociáldemokrata és a keresztényszocialista eszmék azonosítása és összehasonlítása.

Javasolt tevékenységek:

- Egyetemes és magyar történeti példák gyűjtése a polgári állam feladatköeiről és társadalmi hatásairól.
- Táblázat készítése a szociáldemokrácia és a kommunizmus céljainak, módszereinek, lehetőségeinek összevetéséről.
- Vita a szocialista eszmékről, és hatásukról a korabeli közéletre.
- Az egységes Olaszország és a Német Császárság kialakulásának, valamint az Egyesült Államok terjeszkedése főbb mozzanatainak követése a térképen.

Témakör: A dualizmus kora

óraszám: 15 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kiegyezés és a dualizmus rendszere</i>	<ul style="list-style-type: none">– A kiegyezés és okai.– A közös ügyek rendszere.– A magyar államszervezet.– A pártrendszer, a választójog és a véderőviták.	<i>Fogalmak:</i> emigráció, passzív ellenállás, <u>kiegyezés</u> , <u>közös ügyek</u> , közjogi kérdés, húsvéti cikk, <u>dualizmus</u> , nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népességrobbanás, <u>urbanizáció</u> , kivándorlás, dzsentri, népoktatás, <u>Millennium</u> , <u>asszimiláció</u> , autonómia, MÁV.	<ul style="list-style-type: none">– A kiegyezés értékelése egykorú szempontok szerint, illetve másfél évszázados történelmi távlat nézőpontjából.– A dualizmus államszervezetét bemutató ábra értelmezése.– A dualizmus kora kiemelkedő szereplői életútjának
<i>A nemzeti és nemzetiségi kérdés, a cigányság helyzete</i>	<ul style="list-style-type: none">– A politikai nemzet koncepciója.– A horvát-magyar kiegyezés és a nemzetiségi törvény.– Asszimiláció és anyanyelvhasználat.		

	<ul style="list-style-type: none"> – Autonomiatörekvések és irredenta mozgalmak. – Zsidó emancipáció, a zsidóság részvétele a modernizációban, polgárosodás és a középosztály kérdése. – Cigányok/romák a dualizmus kori Magyarországon, hagyományos mesterségek. 	<p>Személyek: <u>Andrássy Gyula</u>, <u>Eötvös József</u>, <u>Baross Gábor</u>, <u>Tisza Kálmán</u>, <u>Wekerle Sándor</u>, <u>Tisza István</u>, <u>Semmelweis Ignác</u>, <u>Weiss Manfréd</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1848/1867–1916 <u>Ferenc József</u> uralkodása, <u>1867 a kiegyezés</u>, <u>1868 a horvát-magyar kiegyezés</u>, a nemzetiségi törvény, a népiskolai törvény, <u>1873 Budapest egyesítése</u>, <u>1896 a Millennium</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Budapest</u>, <u>Osztrák-Magyar Monarchia</u>, <u>Fiume</u>.</p>	<p>áttekintése, értékelése.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A dualizmus kori nemzetiségi kérdés elemzése szöveges források, adatsorok és etnikai térképek segítségével. – A dualizmus kori társadalmi és gazdasági változások elemzése, értékelése adatsorok, szöveges és képi források segítségével. – A dualizmus legkiemelkedőbb gazdasági és kulturális teljesítményeinek azonosítása különböző forrásokban. – A zsidók és németek szerepe a polgárosodásban. – A dualizmus kori vidék és város lakóinak és életmódjának bemutatása.
<i>Az ipari forradalom Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A gazdasági kiegyezés. – A vasútépítés, folyószabályozás. – Állami gazdaságpolitika. – Mezőgazdaság és élelmiszeripar. – Modernizálódó ipar. 		
<i>Társadalom és életmód a dualizmus korában</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Demográfiai robbanás és urbanizáció. – Kivándorlás Európából és Magyarországról. – A földkérdés és a vidék. – A nagyvárosi életforma: <u>Budapest a világváros</u>. 		

	<ul style="list-style-type: none">– Oktatás és kultúra.– Életmód és szórakozás.		<ul style="list-style-type: none">– A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása.
--	--	--	---

Javasolt tevékenységek:

- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia dualizmus kori kapcsolatáról.
- Folyamatábra, készítése a dualizmus kori pártviszonyokról.
- A dualizmus kori nemzetiségi törekvések és ideológiai hátterük táblázatos összefoglalása.
- A Nemzeti Sírkert felkeresése (a 19. század szereplőihöz kapcsolódó sírok, mauzóleumok közös megtekintése).
- A korszakkal kapcsolatos emlékművek, emlékhelyek fölkeresése a lakóhelyen és környékén.
- Kiselőadás / tabló készítése a dualizmus korának kiemelkedő beruházásairól.
- Programajánló összeállítása egy a millennium korában Budapestre látogató turista számára.
- Tisza István lexikon szócikk készítése kormánypárti, illetve függetlenségi és szociáldemokrata szemszögből.
- Ellenzéki és kormánypárti választási plakát készítése az 1905-ös választásokra.
- Képek gyűjtése a dualizmus kori társadalmi csoportok és nemzetiségek életéről.

Témakör: Modern birodalmak, ősi kultúrák

óraszám: 9 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az imperializmus	<ul style="list-style-type: none">– A gyarmatosítás okai és céljai.– Az imperializmus – a terjeszkedő tőke.	<i>Fogalmak:</i> gyarmatosítás, berlini kongresszus, nagy fal, <u>hinduizmus</u> ,	<ul style="list-style-type: none">– A gyarmatosítás gazdasági következményeinek bemutatása ábrák, térképek, adatok elemzésével.

	<ul style="list-style-type: none">- Nagyhatalmi érdekek és konfliktusok.	buddhizmus, kasztrendszer.	<ul style="list-style-type: none">- A gyarmati terjeszkedést, bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése.
India	<ul style="list-style-type: none">- Az indiai civilizáció vallási és kulturális alapjai.- A vallásilag és politikailag széttagolt India.- A brit gyarmati uralom.	<p>Személyek:</p> <p>Kronológia:</p> <p>1878 berlini kongresszus <i>Topográfia:</i> Brit Birodalom, Kína</p>	<ul style="list-style-type: none">- A nagyhatalmi együttműködés és konfliktusok értelmezése források segítségével.- Az európai felsőbbrendűség tudatának és következményeinek feltárása képi és szöveges források alapján.
Kína	<ul style="list-style-type: none">- A kínai civilizáció vallási és kulturális alapjai.- A kínai expanzió és bezárkózás.- Kína félgyarmati sorban.		<ul style="list-style-type: none">- A hinduizmus és a buddhizmus tanításainak értelmezése szöveges források alapján.- Az indiai és a kínai civilizáció társadalomformáló hatásainak felismerése.

Javasolt tevékenységek:

- A 19. században elterjedt „gyarmati” termékek gyűjtése, származási területük, szállítási útvonaluk megállapítása.
- Szerepjáték: nagyhatalmi gyarmati konferencia szervezése, az egyes államok diplomatáinak szerepében, a gyarmati érdekek megfogalmazása és képviselése, a konfliktusrendezés módjainak körüljárása.
- Ábrarozat készítése a nagyhatalmi konfliktusokról és a szövetségi rendszerek formálódásáról.
- Különböző források gyűjtése az indiai és kínai civilizáció történetéből, ezek alapján ismertető, prezentációk készítése.

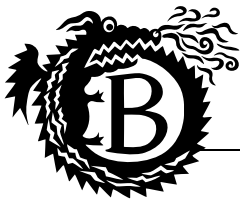
- Dél- és kelet-ázsiai témájú közgyűjtemény meglátogatása (pl. Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum, Néprajzi Múzeum Ázsia- gyűjtemény).
- Párhuzamos kronológia készítése Európa, India és Kína történetéből: a virágkorok és válságok, valamint a kapcsolatok jelölése.
- A földrajzból tanult természetföldrajzi jellemzők (pl. domborzat, éghajlat, fekvés) azonosítása, és gazdasági, társadalmi, politikai hatásaik azonosítása.

Témakör: A nagy háború

óraszám: 14 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az első világháború</i>	<ul style="list-style-type: none">- Az Osztrák-Magyar Monarchia helyzete – balkáni konfliktusok.- A világháború kitörése.- A hadviselő felek és a frontok.- Oroszország és a központi hatalmak összeomlása	<p><i>Fogalmak:</i> villámháború, <u>front</u>, <u>állóháború</u>, <u>hátország</u>, <u>antant</u>, <u>központi hatalmak</u>, hadigazdaság, hadifogság.</p> <p><i>Személyek:</i> II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1914. június 28. a szarajevói merénylet, <u>1914–1918 az első világháború</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Szarajevó</u>, <u>Doberdó</u>, <u>Románia</u>, <u>Szerbia</u>,</p>	<ul style="list-style-type: none">- Az első világháború előtti feszültségeket bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése.- Az első világháború frontjainak azonosítása, bemutatása térképeken.- Az első világháború jellegzetességeinek azonosítása ábrákon, adatsorokon, képi és szöveges forrásokban.- A front és a hátország körülményei, valamint a háború okozta szenvedések felidézése korabeli beszámolók, emlékiratok, naplók alapján.- A háború kimenetelének
<i>Az első világháború jellemzői és hatása</i>	<ul style="list-style-type: none">- Az állóháború és az anyagcsata.- A hadigazdaság és a háborús propaganda.		

	<ul style="list-style-type: none">- A hagyományos világrend felbomlása.- A nők helyzetének megváltozása.		<p>értékelése a két hatalmi tömb erőviszonyainak és lehetőségeinek tükrében.</p> <ul style="list-style-type: none">- A nagy háború világpolitikára gyakorolt hosszú távú következményeinek felismerése.
<i>Magyarország a világháborúban</i>	<ul style="list-style-type: none">- Magyar frontok, nagy csaták.- Az antant ígéretei a Monarchia nemzetiségeinek.- Magyar hősök a világháborúban.- A háttország.- A magyar hadifoglyok sorsa.		

Javasolt tevékenységek:

- A háború előzményeinek összesítése, a döntési alternatívák bemutatása saját szerkesztésű ábrán.
- Példák gyűjtése a magyar katonák első világháborús hősi helytállásáról.
- Első világháborút bemutató múzeumok meglátogatása (pl. Hadtörténeti Múzeum, "Új világ született" c. kiállítás).
- A lakóhelyen található első világháborús hősi emlékmű, katonasírok felkeresése, egy-egy hős életének feltárása.
- Képek gyűjtése és elemzése a háború új jellegzetességeiről (fegyverek, intézmények, jelenségek).
- Különböző internetes háborús témájú szövegek, propagandaképek, plakátok, karikatúrák gyűjtése és elemzése.
- Családi történetek, fényképek gyűjtése feldolgozása, bemutatása az első világháborúból.

11–12. ÉVFOLYAM

A tanuló történelmi ismereteinek gyarapodása, információszerzési és forrásfeldolgozási kompetenciájának, valamint gondolkodási és érvelő készségeinek fejlődése lehetővé teszi, hogy a középiskola utolsó évfolyamaira birtokába kerüljön azoknak az általános kompetenciáknak, amelyek hozzájárulnak a társadalmi életben való hatékony tájékozódásához és részvételéhez.

Az utolsó két év témakörei az első világháború végétől napjainkig terjedő időszakot ölelik fel. Feldolgozásuk során kiemelt szempont, hogy ez az időszak már közvetlen hatást gyakorol a jelen társadalmi, gazdasági és politikai viszonyaira, ezért különösképpen alkalmas a problémaközpontú megközelítésre. Az egyes témakörök, témák a korábbiaknál összetettebb feldolgozásra, komplexebb fejlesztésre adnak lehetőséget. A hat évfolyamos kerettanterv által biztosított bővebb időkeretben lehetőség nyílik a képzési szakasz végén a tanultak meghatározott szempontokból történő szintetizálására. Ezt szolgálják a 12. évfolyam végén szereplő hosszmetzeti témakörök.

Az utolsó két év az érettségire való felkészülés időszaka. A különböző témakörök, összefüggések, jelenségek összefoglaló áttekintése külön időkeretet igényel – ez a kerettanterv ajánlása szerint 22 óra –, amit a helyi tantervek a vizsgakövetelmények figyelembevételével szabályozhatnak.

A középiskolai történelemtanulás inspirációt nyújt arra, hogy a tanuló felnőttként, a középiskola befejezése után is érdeklődjék a történelem, illetve közéleti kérdések iránt, valamint hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló az iskolából kikerülve hazáját szerető, demokratikus gondolkodású, kisebb-nagyobb közösségeiért felelősséget vállaló polgárrá; a társadalom tevékeny és autonóm tagjává váljék.

A 11–12. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 198 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Óraszám
Az átalakulás évei	14
A két világháború között	10
A Horthy-korszak	13
A második világháború	16
A két világrendszer szembenállása	11
Háborútól forradalomig	12
Az 1956-os forradalom és szabadságharc	8
A kádári diktatúra	7
A kétpólusú világ és felbomlása	8

A rendszerváltoztatás folyamata	13
A világ a 21. században	10
Magyarország a 21. században	10
A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században	6
Népesedés és társadalom	6
Mérlegen a magyar történelem	6
Ismétlés, felkészülés az érettségire	30
Évente négy mélységelvű téma	18 (9+9)
Összes óraszám:	198

11. ÉVFOLYAM

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- képes felidézni azokat az okokat és körülményeket, amelyek a történelmi Magyarország felbomlásához vezettek;
- tisztában van a trianoni békediktátum tartalmával és következményeivel, be tudja mutatni az ország talpra állását, a Horthy-korszak politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyait, felismeri a magyar külpolitika mozgásterének korlátozottságát;
- össze tudja hasonlítani a nemzetiszocialista és a kommunista ideológiát és diktatúrát, példák segítségével bemutatja a rendszerek embertelenségét és a velük szembeni ellenállás formáit;
- képes felidézni a második világháború okait, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, ismeri a holokausztot és a hozzávezető vezető okokat;
- bemutatja Magyarország revíziós lépéseit, a háborús részvételét, az ország német megszállását, a magyar zsidóság tragédiáját, a szovjet megszállást, a polgári lakosság szenvedését, a hadifoglyok embertelen sorsát;
- össze tudja hasonlítani a nyugati demokratikus világ és a kommunista szovjet blokk politikai és társadalmi berendezkedését, képes jellemezni a hidegháború időszakát, bemutatni a gyarmati rendszer felbomlását és az európai kommunista rendszerek összeomlását;
- bemutatja a kommunista diktatúra magyarországi kiépítését, működését és változatait, az 1956-os forradalom és szabadságharc okait, eseményeit és hőseit,
- bemutatja a gyarmati rendszer felbomlásának következményeit, India, Kína és a közel-keleti régió helyzetét és jelentőségét,

- ismeri és reálisan látja a többpólusú világ jellemzőit.

Heti óraszám: 3

Éves óraszám: 108

Témakör: Az átalakulás évei

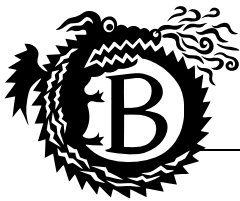
óraszám: 14 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Szocialista és nemzeti törekvések: a birodalmak bomlása</i>	<ul style="list-style-type: none">– A történelmi monarchiák bukása (Oroszország, Németország, Oszmán Birodalom).– Forradalom és kommunista hatalomátvétel Oroszországban.– Az újraszülető Lengyelország.– Az olasz fasizmus.	<i>Fogalmak: bolsevik, szovjet, örmény népiertás, egypártrendszer, fasizmus, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), tanácsköztársaság, vörösteror, Lenin-fiúk, ellenforradalom, fehér különítményes megtorlások, "vörös térkép," kisantant, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem, revízió, Rongyos Gárda.</i>	<ul style="list-style-type: none">– Közép-Európa első világháború előtti és utáni térképének összehasonlítása a területi változások azonosítása és indoklása.– A bolsevik hatalomátvétel és a lenini proletárdiktatúra működésének bemutatása és értékelése források alapján.
<i>Az Osztrák-Magyar Monarchia és a történelmi Magyarország szétesése</i>	<ul style="list-style-type: none">– A Monarchia és a történelmi Magyarország bomlása.– A forradalmi átalakulás kísérlete és kudarca.	<i>Személyek: Kemal Atatürk, <u>Vlagyimir I. Lenin</u>, Woodrow Wilson, Georges</i>	<ul style="list-style-type: none">– Magyarország megszállásának áttekintése térképek, szöveges

	<ul style="list-style-type: none"> – Cseh és román támadás, a fegyveres ellenállás kérdése. 	<p>Clemenceau, Benito Mussolini, <u>Károlyi Mihály</u>, Kun Béla, <u>Horthy Miklós</u>, Apponyi Albert.</p>	<p>források segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A Károlyi-időszak kormányzati tevékenységének értékelése.
<p>A tanácsköztársaság és az ellenforradalom</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A kommunista hatalomátvétel. – A proletárdiktatúra és a vörösteror. – Az északi hadjárat és a tanácsköztársaság veresége. – Az ellenforradalom győzelme. 	<p><i>Kronológia:</i> 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1918. október 31. forradalom Magyarországon, 1919. március – augusztus a tanácsköztársaság, <u>1920. június 4. a trianoni békediktátum.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyarországi proletárdiktatúra működésének elemzése források alapján. – Az első világháborút követő területi és etnikai változások áttekintése térképen.
<p>A Párizs környéki békék</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nagyhatalmi érdekek érvényesítése: az új világrend kialakítása. – Az önrendelkezés elve és a hatalmi érdekek gyakorlata. – Jóvátétel, hadseregkorlátozás, határváltozások. – A szétszabdalt közép-európai régió. 	<p><i>Topográfia:</i> <u>Kárpátalja</u>, <u>Felvidék</u>, <u>Délvidék</u>, <u>Erdély</u>, <u>Burgenland</u>, <u>Csehszlovákia</u>, <u>Jugoszlávia</u>, <u>Ausztria</u>, trianoni Magyarország.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A trianoni békediktátum okainak feltárása. – A trianoni békediktátum értékelése a győztes hatalmak közép-európai politikájának tükrében. – A trianoni békediktátum területi, népességi, gazdasági és katonai következményeinek bemutatása szöveges és képi források, ábrák
<p>A trianoni békediktátum</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyar ügy a békekonferencián. – A magyar delegáció érvei. 		

	<ul style="list-style-type: none">– Az ezeréves Magyarország felosztása, a döntés tartalmi elemei.– Az önrendelkezési elv megsértése– A békediktátum etnikai és gazdasági következményei.– Az ellenállás példái: székely hadosztály, Balassagyarmat, Sopron.– A kisantant.		<p>és adatsorok segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none">– A trianoni határok végigkövetése, a határmegvonás konkrét okainak feltárása.– A vesztes hatalmak területi veszteségeinek összehasonlítás a.
--	--	--	--

Javasolt tevékenységek:

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak meghatározó személyiségeiről.
- Példák gyűjtése az 1919-es rendezetlen politikai viszonyok bemutatására (pl. vörösteror, román megszállás, különítmények, Rongyos Gárda).
- Bizonyítékok és adatok gyűjtése az elcsatolt területeknek az ezeréves magyar kultúrában betöltött jelentős szerepéről (pl. történelmi személyiségek, művészek, tudósok, épületek, művészeti alkotások, intézmények).
- Különböző internetes revíziós témájú szövegek, képek, plakátok, dalok gyűjtése és vizsgálata, elemzése.
- A várpalotai Trianon Múzeum meglátogatása.

Témakör: A két világháború között

óraszám: 10 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kommunista Szovjetunió</i>	– A totális diktatúra és a	<i>Fogalmak:</i> egypártrendszer, totális	– A sztálini Szovjetunió

	<p>pártállam kiépítése.</p> <ul style="list-style-type: none">– A tervgazdaság– Államosítás és a kollektivizálás.– A terror eszközei és áldozatai.	<p>állam, <u>személyi kultusz</u>, koncepciók per, <u>GULAG</u>, holodomor, <u>államosítás</u>, kollektivizálás, kulák, <u>tervgazdaság</u>, <u>általános választójog</u>, <u>többspártrendszer</u>, <u>piacgazdaság</u>, New Deal, fasizmus, <u>nemzetiszocializmus</u>, fajelmélet, <u>antiszemitizmus</u>, Führer, SS, Anschluss.</p> <p><u>Személyek: Joszif V. Sztálin, Adolf Hitler, Franklin D. Roosevelt.</u></p> <p><u>Kronológia: 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, 1933 a náci hatalomátvétel, 1938 az Anschluss, a müncheni konferencia.</u></p> <p><u>Topográfia: Szovjetunió, Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva, Berlin.</u></p>	<p>működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok, ábrák segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none">– A világgazdasági válság és a rá adott válaszok bemutatása.– A nemzetiszocialista Németország működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok és ábrák segítségével.– A totális diktatúrák ideológiáinak és működésének összehasonlítása, érvelés a totális diktatúrák ellen.
<p>A Nyugat és a gazdasági világválság</p>	<ul style="list-style-type: none">– A demokrácia működése– A tőzsde, a hitelezés és a világkereskedelem összeomlása.– A munkanélküliség.– Állami beavatkozás a gazdaságba.		
<p>A nemzetiszocialista Németország</p>	<ul style="list-style-type: none">– A nemzetiszocialista ideológia és mozgalom.– A totális állam kiépítése.– A terror eszközei.– Terjeszkedés a háború előtt: Ausztria és Csehszlovákia.		

Javasolt tevékenységek:

- Visszaemlékezések, források gyűjtése és prezentáció készítése a sztálini terror megnyilvánulásairól (pl. GULAG, holodomor, koncepciók perek).
- Különböző képi és szöveges források gyűjtése a sztálini diktatúra hétköznapijairól.
- Folyamatábrák készítése a világgazdasági válság kirobbanásáról és kezeléséről, a folyamatábrák szemléltetése az Amerikai Egyesült Államok példáján.

- Prezentáció készítése a náci terror megnyilvánulásairól (pl. kristályéjszaka, GESTAPO, koncentrációs táborok stb.).
- A korszak történelmi folyamatait reprezentáló statisztikai táblázatok, grafikonok, diagramok gyűjtése és tanulmányozása (pl. a német választások eredményei 1928-1933 között; a munkanélküliség alakulása az Egyesült Államokban 1929-1937 között).
- A korszakkal kapcsolatos dokumentum- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.

Témakör: A Horthy-korszak

óraszám: 13 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Talpra állás Trianon után</i>	<ul style="list-style-type: none">– A király nélküli alkotmányos királyság.– Bethlen István miniszterelnöksége: a korlátozott parlamentarizmus rendszere a konszolidáció szolgálatában.– A gazdaság szerkezetváltása az 1920-as években.– A klebelsbergi oktatás- és kultúrpolitika eredményei.	<p><i>Fogalmak:</i> kormányzó, Egységes Párt, <u>numerus clausus</u>, <u>pengő</u>, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom, <u>nyilasok</u>.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Bethlen István</u>, <u>Teleki Pál</u>, <u>Klebelsberg Kuno</u>, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, <u>Szent-Györgyi Albert</u>.</p> <p><i>Kronológia: 1920–1944 a Horthy-rendszer, 1921–31 Bethlen</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A magyarországi korlátozott parlamentarizmus rendszerének értékelése.– A korabeli politikai berendezkedés összehasonlítása más (közép-) európai országokéval.– A bethleni gazdasági konszolidáció folyamatának és eredményeinek áttekintése képek, ábrák és adatsorok alapján.– A magyarországi politikai irányzatok azonosítása szöveges források alapján.
<i>A 1930-as évek Magyarországa</i>	<ul style="list-style-type: none">– A válság és hatása.– A belpolitika irányváltásai.– A külpolitika irányai és lehetőségei – a revízió első eredményei.		

		miniszterelnöksége , 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása.	
<i>Ideológia, kultúra, társadalom</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az ellenforradalmi gondolat: keresztény-nemzeti eszme és konzervativizmus.– A politikai antiszemitizmus.– Életmód, szabadidő, sport.– Társadalmi rétegződés és érintkezési formák.– A földkérdés.– Tudomány és művészet a két világháború között.		<ul style="list-style-type: none">– Szöveges források olvasása és értelmezése a Horthy-korszak főbb társadalmi kérdéseiről (pl. oktatás, társadalmi mobilitás, antiszemitizmus, földkérdés).– A magyar külpolitika céljainak, lehetőségeinek és a revízió eredményeinek értékelése, elemzése térkép és statisztikai adatok alapján.– A Horthy-korszak gazdasági, kulturális, politikai és társadalmi eredményeinek és problémáinak felidézése.– A társadalmi változások bemutatása szöveges és képi források alapján.

Javasolt tevékenységek:

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak kiemelkedő szereplőiről (pl. Horthy, Bethlen, Teleki).
- Kormánypárti és ellenzéki választási plakát készítése egy-egy fontos témakörben.
- A Horthy-korszak gazdasági fejlődéséről tanúskodó képek gyűjtése és bemutatása (pl. Csepeli Szabadkikötő, villamosított vasútvonal stb.).
- Folyamatábra készítése a Horthy-korszak pártviszonyairól, korlátozott parlamentáris rendszeréről.

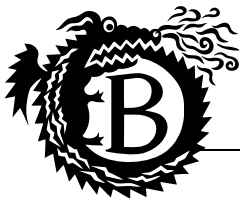
- Vázlatkészítés idézetek és képi források felhasználásával a Horthy-korszak társadalmáról.

Témakör: A második világháború

óraszám: 16 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

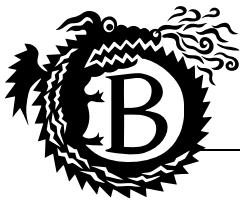
Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A tengelyhatalmak sikerei	<ul style="list-style-type: none">– Közép-Európa felosztása (Molotov-Ribbentrop paktum): német és szovjet megszállás.– Nyugat-Európa lerohanása.– Német támadás a Szovjetunió ellen.– Japán támadás az Egyesült Államok ellen.	<p><i>Fogalmak:</i> Molotov-Ribbentrop-paktum, <u>tengelyhatalmak</u>, <u>szövetségesek</u>, <u>totális háború</u>, kiugrási kísérlet, <u>zsidótörvények</u>, munkaszolgálat, <u>gettó</u>, <u>deportálás</u>, <u>koncentrációs tábor</u>, haláltábor, népiirtás, <u>holokauszt</u>, partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, <u>malenkij robot</u>.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Winston Churchill</u>, Charles de Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veessenmayer, <u>Szálasi Ferenc</u>, Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Sztéhlo Gábor, Richter Gedeon.</p>	<ul style="list-style-type: none">– A tengelyhatalmak 1939 előtti terjeszkedésének végigkövetése és értelmezése térkép alapján.– A második világháború főbb eseményeinek azonosítása térképeken.– A háború fegyvereinek és borzalmainak bemutatása különböző források alapján.– A második világháború jellegzetességeinek bemutatása ábrák, adatsorok, képi és szöveges források alapján.– A magyar területi revízió megvalósulásának bemutatása térképek, képek,
A szövetségesek győzelme	<ul style="list-style-type: none">– A keleti és a nyugati front.– A csendes-óceáni hadszíntér, az atombomba.– Európa felosztása		
Magyarország a második világháborúban:	<ul style="list-style-type: none">– A területi revízió lépései.		

<i>mozgástér és kényszerpálya</i>	<ul style="list-style-type: none">– A fegyveres semlegesség.– A Szovjetunió elleni háború.– A Don-kanyar.– A német megszállás és következményei.	<i>Kronológia:</i> 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, <u>1939–45 a második világháború</u> , 1939. szeptember 1. Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április Jugoszlávia megtámadása, <u>1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása</u> ; 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, <u>1944. március 19. Magyarország német megszállása</u> , 1944. június 6. partraszállás Normandiában, 1944. október 15. a kiugrási kísérlet, <u>1945. április a háború vége Magyarországon</u> , 1945. május 9. az európai háború vége, 1945. augusztus 6.	<p>szöveges források és adatsorok alapján.</p> <ul style="list-style-type: none">– A magyar háborús szerepvállalás legfontosabb eseményeinek és az ország veszteségeinek bemutatása térképeken, képi és szöveges források segítségével (pl. Don-kanyar, Árpád-vonal, tordai ütközet, Budapest ostroma).– A magyar szellemi és kulturális élet II. világháború idején bekövetkező veszteségeinek (hír és magyar tudósok, művészek származásuk vagy politikai nézeteik miatti emigrációja) értékelése.– A holokauszt folyamatának áttekintése képi források és szöveges visszaemlékezések feldolgozásával.– A nyilas terror áttekintése források alapján.– A tömeges deportálások és a szovjet megszállás jellemzőinek és következményeinek áttekintése képi és
<i>A holokauszt</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az „Endlösung” programja, a Wannsee-i konferencia.– Koncentrációs és megsemmisítő táborok.– Deportálások, kísérlet a zsidóság és a cigányság megsemmisítésére Európában.– A magyarországi zsidótörvények– A magyar holokauszt.– Áldozatok és bűnösök, felelősség és embermentés: néhány kiemelkedő példa		
<i>A második világháború jellemzői</i>	<ul style="list-style-type: none">– A villámháború és		

	<p>következménye i.</p> <ul style="list-style-type: none">– A világháború fegyverei– Háborús bűnök és a polgári lakosság elleni terror.– Az ellenállás formái.– A háború utáni számonkérések és a nürnbergi per.	<p>atomtámadás Hiroshima ellen.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Sztálingrád</u>, <u>Normandia</u>, Pearl Harbor, <u>Hiroshima</u>, Észak-Erdély, <u>Donkanyar</u>, Kamenyec Podolszk Árpád-vonal, <u>Auschwitz</u>, Újvidék, Drezda, Szolyva, Csúrog.</p>	<p>szöveges források segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none">– A határon kívül rekedt magyarság második világháború végi tragédiáinak bemutatása különböző források alapján.– Magyarország világháborúbeli sorsának, szerepének és mozgásterének bemutatása, valamint összehasonlítása más közép-európai országokéval.
<p><i>Az ország pusztulása, deportálások a GULAG-ra</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A kiugrási kísérlet és a nyilas uralom.– A magyarországi hadszíntér, Budapest ostroma.– Megszabadulás és szovjet megszállás.– Az ország kifosztása, szovjet deportálások és tömeges erőszak.– A határon túli magyarok jogfosztása, megtorlások (délvidéki vérengzés, kárpátaljai deportálás,		

	felvidéki jogfosztás).		
--	------------------------	--	--

Javasolt tevékenységek:

- A nagyhatalmak (Németország, Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország) világháború kitérésében játszott szerepének megvitatása.
- Beszámoló készítése az európai és/vagy csendes-óceáni hadszínterek egyik jelentős csatájáról.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- A magyar honvédség háborús részvétele főbb helyszíneinek nyomon követése térképen.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a második világháborúból.
- Emigrációba kényszerült híres magyar tudósok, művészek életművének bemutatása.
- Kiselőadás készítése a budapesti gettó életéről visszaemlékezések alapján.
- Második világháborús emlékművek, emlékhelyek, sírok felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- A Holokauszt Emlékközpont meglátogatása.
- A felelősség és embermentés kérdéseinek megbeszélése.
- A Malenkij Robot Múzeum meglátogatása.
- Beszámoló készítése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról források alapján.
- Játék- vagy dokumentumfilmek megtekintése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról (pl. Örök tél, Népiirtás Pozsonyligetfalun).

Témakör: A két világháború szembenállása

óraszám: 11 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kétpólusú világ kialakulása</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az ENSZ megalapítása.– A párizsi béke.– Kitelepítések és	<i>Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), kitelepítés, hidegháború, vasfüggöny, szuperhatalom,</i>	<ul style="list-style-type: none">– A második világháború után kialakult világrend áttekintése.

	<p>lakosságcsere a háború után.</p> <ul style="list-style-type: none">– A szovjet-amerikai szembenállás és a két érdekszféra kialakulása.– A két világhrend jellemzői.– A két Németország.	<p>Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), <u>Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO)</u>, <u>Varsói Szerződés</u>, kétpólusú világ, a <u>berlini fal</u>.</p> <p><i>Személyek:</i> Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, <u>Nyikita Sz. Hruscsov</u>, <u>John F. Kennedy</u>, Mahátma Gandhi, Mao Ce-tung.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1945 az ENSZ létrejötte, <u>1947 a párizsi béke</u>, a <u>hidegháború kezdete</u>, India függetlenné válása, 1948 Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista fordulat Kínában, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása.</p> <p><i>Topográfia:</i> Berlin, <u>Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK)</u>, <u>Német Demokratikus Köztársaság (NDK)</u>, Közel-Kelet, Izrael Észak- és Dél-Korea, Vietnam, <u>Kuba</u>, Afganisztán.</p>	<ul style="list-style-type: none">– A gyarmati rendszer felbomlása főbb állomásainak felidézése.– A két német állam létrejötte folyamatának és következményeinek bemutatása.– Az arab-izraeli konfliktus főbb okainak és jellemzőinek feltárása.– A nyugati és a keleti blokk gazdasági, társadalmi és politikai rendszerének összehasonlítása.– A nyugati világ és a keleti blokk életkörülményeinek összehasonlítása.– A hidegháborús korszak alapvető jellemzőinek, történelmi szereplőinek azonosítása képek, szöveges források alapján.– A hidegháború korabeli és a mai világhatalmi viszonyok
<i>A hidegháború</i>	<ul style="list-style-type: none">– A szuperhatalmak versengése: fegyverkezés, űrprogram, propaganda.– A szembenállás és enyhülés hullámai.– Hidegháborús konfliktusok (Korea, Suez, Kuba, Vietnam, Afganisztán).		
<i>A gyarmatok felszabadulása</i>	<ul style="list-style-type: none">– India függetlenné válása.– Kommunista fordulat Kínában.– A gyarmatbirodalmak felbomlása.– Izrael megalapítása.		

			összehasonlítás a. – Gyűjtött információk értelmezése a hidegháború korának néhány világpolitikai válságáról (pl. Korea, Kuba, Berlin).
--	--	--	--

Javasolt tevékenységek:

- Beszélgetés a kollektív bűnösség elvéről.
- A kitelepítések irányainak és létszámának grafikus ábrázolása.
- Információk gyűjtése a főbb hidegháborús konfliktusokról (Korea, Szuez, Kuba, Vietnam).
- Beszámoló készítése a Mao Ce-tung-i diktatúra jellemzőiről (pl. „nagy ugrás”, kulturális forradalom).
- Képek, idézetek gyűjtése Mahátma Gandhi életútjáról.
- A jóléti állam jellemzőinek összegyűjtése és értékelése.
- Internetes és egyéb források alapján képes gyűjtemény összeállítása az új tömegkultúra jellemző tárgyairól, eseményeiről.

Témakör: Háborútól forradalomig

óraszám: 12 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az átmenet évei Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none">– A háború utáni újrakezdés: a kommunisták térnyerése és az újjáépítés.– A történelmi berendezkedés felszámolása: földosztás,	<i>Fogalmak:</i> népbíróság, háborús bűnös, földosztás, forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szalámitaktika, B-listázás, Magyar Dolgozók	<ul style="list-style-type: none">– Magyarország szovjetizálása főbb jellemzőinek bemutatása.– A korlátozott magyar parlamentarizmus és az egypárti

	<p>népbíróságok, köztársaság.</p> <ul style="list-style-type: none">– A korlátozott többpártrendszer: választások 1945, 1947.– Bűnbakká tett németek és magyarok: a németek kitelepítése, szlovák-magyar lakosságcsere	<p>Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, <u>Államvédelmi Hatóság (ÁVH)</u>, tanácsrendszer, beszolgáltatás, aranycsapat.</p> <p><i>Személyek:</i> Tildy Zoltán, <u>Kovács Béla</u>, <u>Mindszenty József</u>, <u>Rákosi Mátyás</u>, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit.</p>	<p>diktatúra összehasonlítása.</p> <ul style="list-style-type: none">– A demokrácia felszámolása során alkalmazott eszközök azonosítása konkrét példákkal alátámasztva.– Annak felismerése, hogy Magyarország szovjet megszállása miként határozta meg az ország sorsát.– A kommunista diktatúra sajátosságainak bemutatása a Rákosi-rendszer példáján.– A diktatúra kulturális jellemzőinek felismerése képeken, művészeti alkotásokon.– A társadalom fölött gyakorolt totális kontroll eszközeinek azonosítása különböző források segítségével.– A határon túli magyarok megpróbáltatásainak bemutatása különböző források alapján.
<p><i>A szovjetizálás Magyarországon</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– Az egypárti diktatúra kiépítése.– Államosítás és kollektivizálás.– Konceptiók, perek, egyházüldözés.– A keleti blokk.	<p><i>Kronológia:</i> <u>1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás, 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, 1948–1956 a Rákosi-</u></p> <p><u>diktatúra</u>, 1949 kommunista alkotmány.</p> <p><i>Topográfia:</i> Sztálinváros (Dunaújváros), <u>Recsk Hortobágy</u>, Jarek, Duna-delta.</p>	
<p><i>A Rákosi-diktatúra</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– Az erőltetett iparosítás.– A pártállam.– A terror - az ÁVH működése.– A diktatúra hatása a mindennapi életre.		
<p><i>Deportálások békeidőben</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A deportálások és üldözések okai.– Magyarországi kitelepítések és munkatáborok.– A határon túli magyarok megpróbáltatásai: deportálások		

	Csehszlovákiában ; szovjet, román és jugoszláv munkatáborok.		
--	---	--	--

Javasolt tevékenységek:

- Választási plakátok gyűjtése és értelmezése.
- A kékcédulás választások feldolgozása adatsorok és a választási törvény értelmezésével.
- Beszélgetés az átmeneti időszak demokratikus jellegéről.
- Internetes gyűjtés a Rákosi-időszak vicceiből és karikatúráiból – a mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a Rákosi időszakból.
- Egy kiemelkedő koncepció per (pl. Mindszenty-per) feldolgozása.
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.
- Tanulmányi kirándulás a Recski Nemzeti Emlékparkba.
- Beszámoló készítése a diktatúra prominens szereplőiről, felelőseiről (pl. Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Péter Gábor, Rajk László).
- Kommunista propagandaplakátok gyűjtése és értelmezése.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Beszámoló készítése a korabeli magyar sporteredményekről.
- Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról.
- Kitelepítésekről, deportálásokról szóló visszaemlékezések részleteinek közös feldolgozása.

Témakör: Az 1956-os forradalom és szabadságharc

óraszám: 8 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A forradalom</i>	– A forradalom okai és közvetlen előzményei.	<i>Fogalmak:</i> MEFESZ, pesti srácok,	– Az 1956-os magyar

	<ul style="list-style-type: none">– A forradalom céljai.– Békés tüntetésből fegyveres felkelés – október 23.– A nemzet forradalma (Forradalmi Bizottságok, Munkástanácsok, nemzeti összefogás).	<p><u>Molotov-koktél, munkástanács, sortűzek.</u></p> <p><i>Személyek:</i> Gerő Ernő, Maléter Pál, <u>Nagy Imre</u>, Iván Kovács László, Pongráz Gergely, <u>Kádár János</u>.</p>	<p>forradalom és szabadságharc okainak és főbb fordulópontjainak bemutatása.</p> <ul style="list-style-type: none">– 1956 szimbólumainak értelmezése.– Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggéseinek bemutatása.– A forradalom és szabadságharc értékelése.
<i>A nemzet szabadságharca</i>	<ul style="list-style-type: none">– Szabadságharc a fővárosban és vidéken.– A fegyveres ellenállás hősei.– Út a győzelemig és a kormánypolitika változásai.– A szabadságharc nemzetközi háttere és visszhangja a nagyvilágban.– Szovjet intervenció: a szabadságharc utóvédharcai és leverése.	<p><i>Kronológia:</i> <u>1956. október 23. a forradalom kitörése</u>, 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, <u>1956. november 4. a szovjet támadás.</u></p> <p><i>Topográfia:</i> Kossuth tér, <u>Corvin köz</u> (Budapest), <u>Mosonmagyaróvár</u>, Salgótarján.</p>	

Javasolt tevékenységek:

- Korabeli dokumentumok elemzése.
- A forradalommal és szabadságharccal kapcsolatos archív- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Az 1956-os forradalom külpolitikai hátterének vizsgálata.
- Információk gyűjtése a forradalom és szabadságharc kiemelkedő hőseiről és mártírjairól.
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.

Témakör: A kádári diktatúra

óraszám: 7 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények

Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek
<i>A pártállami diktatúra és működése</i>	<ul style="list-style-type: none">– A megtorlások időszaka, formái és áldozatai.– A pártállam és szervezetei.– Az erőszakos téészesítés – a mezőgazdaság szocialista átszervezése.– Hamis társadalmi béke – a kádári alku.– Az elnyomás változó formái.– Ellenőrzött társadalom, tömegszervezetek.	<p><i>Fogalmak: Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkásőrség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, III/III. ügyosztály, új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, gulyáskommunizmus, „három T”.</i></p> <p><i>Kronológia: 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése.</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A megtorlás mértékének és jellegének vizsgálata.– A „kádári alku” fogalmának értelmezése.– Az elnyomás formáinak bemutatása a Kádár-rendszer időszakában.– A téészesítés eszközeinek összehasonlítás a a Rákosi-diktatúra időszakával.– A gazdaság, társadalom és életmód főbb jellemzőinek bemutatása a Kádár-rendszer idején.– A kultúrpolitika jellemzőinek értelmezése, módszereinek bemutatása.
<i>Gazdaság, társadalom, életmód</i>	<ul style="list-style-type: none">– A tervgazdaság és a KGST.– A gazdasági reform és a második gazdaság.– A „gulyáskommunizmus” – az életszínvonal politika.– Népesedési folyamatok.– Kultúrpolitika, korlátozott nyilvánosság.		

Javasolt tevékenységek:

- Információk gyűjtése a kultúrpolitika jellemzőiről, módszereiről.

- Internetes gyűjtés a kádári időszak vicceiből. A mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása a kádári diktatúra időszakából.
- Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a Kádár-korszakról.
- A Kádár-rendszer korszakával kapcsolatos játékfilm/ filmrészlet megtekintése és értelmezése.

Témakör: A kétpólusú világ és felbomlása

óraszám: 8 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Nyugat a 20. század második felében</i>	<ul style="list-style-type: none">– A nyugati demokráciák.– A Nyugat gazdasági eredményei és a jóléti állam – a szociális piacgazdaság.– Emancipáció, szekularizáció, individualizáció.– Az 1968-as mozgalmak és a popkultúra – az új tömegkultúra kialakulása.	<p><i>Fogalmak: jóléti állam, prágai tavasz, Szolidaritás.</i></p> <p><i>Személyek: Nicolae Ceaușescu, Mihail Sz. Gorbacsov, Lech Wałęsa, VI. Pál, II. János Pál, Ronald Reagan, Helmut Kohl.</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A fogyasztói társadalom és a jóléti állam jellemzőinek és problémáinak felidézése.– A társadalom, a demográfia és az életmód jellegzetességeinek bemutatása a nyugati világban.– A tömegkultúra jelenségeinek bemutatása konkrét példák alapján.
<i>A szocializmus válsága és megrendülése</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az olajválság és hatásai a tőkés, illetve szocialista országokra.– A kis hidegháború.– A katonai egyensúly felborulása: a Szovjetunió gazdasági kimerülése.	<p><i>Kronológia: 1975 a helsinki értekezlet, 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1991–</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– A kétpólusú világ megszűnéséhez vezető okok felidézése.– A közép-európai

	<ul style="list-style-type: none">– Az ellenzék megszerveződése a szocialista országokban.	95 a délszláv háború.	ellenzéki mozgalmak jelentőségének bemutatása.
<i>A kétpólusú világ megszűnése</i>	<ul style="list-style-type: none">– Németország újraegyesítése – a magyar szerepvállalás.– A Szovjetunió felbomlása.– A kommunista diktatúrák bukása Közép-Európában.– Jugoszlávia felbomlása, a délszláv háború.	<i>Topográfia:</i> <u>Szlovákia,</u> <u>Ukrajna.</u>	<ul style="list-style-type: none">– A délszláv háború okainak feltárása.– A közép-európai régió államai változásának nyomon követése térképen.

Javasolt tevékenységek:

- Esszé készítése Mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán címmel.
- Tények és képek gyűjtése 1968 eseményeiből a nyugati és keleti tömbből. Párhuzamosságok keresése.
- 1968-as gondolatokat megjelenítő könnyűzenei számok meghallgatása és a szöveg mondanivalójának értelmezése.
- A korszakot megjelenítő játékfilmek megtekintése és elemzése.

12. ÉVFOLYAM

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- összefüggéseiben szemléli a rendszerváltoztatás folyamatát, felismerve annak történelmi jelentőségét;
- elhelyezi Magyarországot a globális világ folyamataiban.
- bemutatja a határon túli magyarság helyzetét, a megmaradásért való küzdelmét Trianontól napjainkig;
- ismeri a magyar cigányság történetének főbb állomásait, bemutatja jelenkori helyzetét;

- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára, különös tekintettel a visegrádi együttműködésére;
- ismeri hazája államszervezetét, választási rendszerét.

Heti óraszám: 3

Éves óraszám: 90

Témakör: A rendszerváltoztatás folyamata

óraszám: 13 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Kádár-rendszer végnapjai	<ul style="list-style-type: none">– Az adósságválság kialakulása és következményei.– Az állampárt válsága: reformkommunisták és a keményvonalasok.– Az ellenzék megszerveződése– Az 1989-es év főbb politikai eseményei, a tárgyalásos forradalom; alkotmánymódosítás.	<p><i>Fogalmak:</i> adósságspirál, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, <u>rendszerváltoztatás</u>, <u>visegrádi együttműködés</u>, <u>privatizáció</u>, kárpótlás, <u>jogállam</u>, Alkotmánybíróság, sarkalatos</p>	<ul style="list-style-type: none">– A szocializmus válságának elemzése (külső és belső tényezők feltárása) Magyarország on.– A magyarországi rendszerváltoztatás főbb állomásainak felidézése.– A gazdasági rendszerváltoztatás legfontosabb kérdéseinek

	<ul style="list-style-type: none">- A harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása.	törvények, népszavazás.	áttekintése és értékelése.
A rendszerváltoztatás	<ul style="list-style-type: none">- Az új pártok – különböző ideológiák.- Az 1990. évi parlamenti és önkormányzati választás.- Az Antall-kormány megalakulása.- A rendszerváltoztatás ellentmondásai: alkuk és kompromisszumok (az elmaradt elszámoltatás).	<p>Személyek: Pozsgay Imre, Németh Miklós, Horn Gyula, <u>Antall József</u>, <u>Göncz Árpád</u>, <u>Orbán Viktor</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1987 a lakiteleki találkozó, <u>1989–1990 a rendszerváltoztatás</u>, <u>1990 az első szabad választások</u>, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.</p>	<ul style="list-style-type: none">- A gazdaság és a társadalom átalakulása főbb tendenciáinak megfigyelése grafikonok és adatsorok alapján.- A kádári diktatúra és az új demokratikus rendszer összehasonlítása.
A piacgazdaság kiépülése	<ul style="list-style-type: none">- A privatizáció – vesztesek és nyertesek.- A piacgazdaság kiépítése – a külföldi tőke szerepe.- A külkereskedelm átalakulása.- Gazdasági szerkezetváltás.- A társadalom átalakulása.		

Javasolt tevékenységek:

- A rendszerváltó pártok plakátjainak és jelszavainak elemzése.

- Kronológia készítése a rendszerváltoztatás legfontosabb történéseiről.
- Magyarország államberendezkedésének nyomon kísérése a 20. század folyamán.
- Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a rendszerváltoztatás időszakáról.
- Gazdasági és társadalmi diagramok, grafikonok elemzése a szocializmus válságának időszakából.

Témakör: A világ a 21. században

óraszám: 10 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az átalakuló világ	<ul style="list-style-type: none">– A világgazdaság hagyományos centrumai: az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei.– A világpolitika és világgazdaság új súlypontjai: Oroszország, Kína.	<i>Fogalmak:</i> modern kori migráció, multikulturalizmus, párhuzamos társadalom, népességrobbanás, iszlamizmus, terrorizmus, globalizáció.	<ul style="list-style-type: none">– A világgazdaság résztvevőinek elhelyezése a globális térben.– A transznacionális vállalatok működésének bemutatása konkrét példák alapján.– A globalizáció előnyeinek és hátrányainak, valamint kockázatainak összevetése.
Válsággócok, helyi konfliktusok	<ul style="list-style-type: none">– Válsággócok, helyi konfliktusok és terrorizmus.– Etnikai, vallási és gazdasági törésvonalak a Közel-Keleten.		<ul style="list-style-type: none">– A többpólusú világ főbb jellemzőinek felidézése.– A népességrobbanás és

	<ul style="list-style-type: none">- Az iszlamizmus térhódítása.- A kereszténység helyzete a globalizálódó világban.		<ul style="list-style-type: none">- népeségfogyás problémáinak áttekintése.- A migráció okainak feltárása (a gazdasági bevándorlás és a menekültkérdés esetében).
<i>A globális világ</i>	<ul style="list-style-type: none">- Demográfiai változások, népmozgások.- Globális járványok- Óriásvállalatok a globális térben.- Globalizáció és kultúra.- A hagyományos és új identitások – értékek és értékviselés.- Demokratikus közbeszéd és politikai korrektség.		<ul style="list-style-type: none">- Válsággócok azonosítása térkép segítségével (pl. Közel-Kelet, Ukrajna).

Javasolt tevékenységek:

- Vita a globalizáció előnyeiről és hátrányairól.
- A globalizációval kapcsolatos napi hírek gyűjtése és elemzése.
- Az egyes válsággócok problémáinak áttekintése csoportmunka vagy tanulói kiselőadás segítségével.
- Aktuális hírek gyűjtése és elemzése a különböző helyi konfliktusokról (pl. Közel-Kelet, posztszovjet térség, Kelet-Ázsia).

Témakör: Magyarország a 21. században

óraszám: 10 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A demokrácia működése Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az Alaptörvény.– A hatalmi ágak és intézményeik, önkormányzati rendszer.– A választási rendszer.	<i>Fogalmak:</i> közvetett és közvetlen demokrácia, <u>integráció</u> , euró, <u>Európai Unió</u> , Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény.	<ul style="list-style-type: none">– Az Alaptörvény fontosabb pontjainak felidézése.– A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb eseményeinek azonosítása a különböző források alapján.– A rendszerváltoztatás óta parlamentben jutott fontosabb pártok politikai profiljának és céljainak áttekintése.– Magyarország nyugati integrációjának bemutatása a NATO és az Európai Unió működésénél
<i>A magyar bel- és külpolitika főbb jellemzői</i>	<ul style="list-style-type: none">– A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb fordulópontjai.– Magyarország a NATO-ban.– Közép-európai együttműködés: a visegrádi négyek.	<i>Személyek:</i> Magyarország miniszterelnökei a rendszerváltoztatás óta (a legalább négy évig hivatalban lévő kormányfők). <i>Kronológia:</i> 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, <u>1999 Magyarország belép a NATO-ba</u> , <u>2004 Magyarország belép az Európai Unióba</u> , <u>2012 az Alaptörvény bevezetése</u> .	
<i>Magyarország és az Európai Unió</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az európai integráció főbb állomásai: mélyítés és bővítés.– Az Európai Unió főbb szervei és	<i>Topográfia:</i> <u>Brüsszel</u> .	

	<p>működésük</p> <ul style="list-style-type: none">– Magyarország csatlakozásának folyamata.– Az együttműködés eredményei és nehézségei.– Nemzetek Európája vagy föderatív Európa?		<p>ismeretében.</p> <ul style="list-style-type: none">– Eltérő álláspontok bemutatása az Európai Unió működésének értékeléséről és jövőjéről.– Érvelés a közép-európai együttműködés mellett.
--	--	--	--

Javasolt tevékenységek:

- A magyar alkotmányozás, alkotmányjellegű törvények (pl. Aranybulla, Tripartitum / Corpus Juris Hungarici, Pragmatica Sanctio, áprilisi törvények) nyomán követése különböző nyomtatott és internetes források segítségével.
- Szerkezeti ábra készítése a végrehajtó és bírói hatalmi ágról.
- Folyamatábra készítése az országgyűlési választásokról.
- Vita az Európai Unió szerepéről életünkben.

Témakör: A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században

óraszám: 6 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A határon túli magyarok</i>	<ul style="list-style-type: none">– A politikai rendszerek változásai és hatásaik a magyar kisebbség helyzetére.– Demográfiai jellemzők és folyamatok.– Az asszimilációs politika megnyilvánulásai – erőszakos és adminisztratív intézkedések.– Autonómia és kisebbségi jogok kérdése.– Anyanyelvű oktatás és kultúra.– A kisebbségi lét a mindennapokban.– Magyarok a nagyvilágban – a szórványmagyarország.	<p><i>Fogalmak:</i> <u>kitelepítés</u>, Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság, diszkrimináció,.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Esterházy János</u>, <u>Márton Áron</u>, Tőkés László.</p> <p><i>Kronológia: 1944–1945</i> <u>magyarellenességek</u>, 1990 fekete március.</p> <p><i>Topográfia:</i> Marosvásárhely, Székelyföld.</p>	<ul style="list-style-type: none">– A határon túli magyar nemzeti közösségek küzdelmeinek áttekintése Trianontól napjainkig.– A kisebbségben élő magyarság egy kiemelkedő személyiségének bemutatása.– A magyarországi németek kitelepítésének felidézése források alapján.– A magyarországi romák helyzetének, problémáinak bemutatása napjainkban.– Információk gyűjtése a magyar kisebbségek önszerveződéséről, érdekvédelmének intézményeiről a 21. században.
<i>A magyarországi nemzetiségek, a</i>	<ul style="list-style-type: none">– A politikai rendszerek változásai és hatásaik a		<ul style="list-style-type: none">– Példák gyűjtése a nemzeti összetartozás

<i>magyarországi cigányság</i>	<p>nemzetiségek helyzetére.</p> <ul style="list-style-type: none">– A cigányok/romák 20–21. századi története.– Demográfiai jellemzők és folyamatok.– Kulturális autonómia és kisebbségi jogok a mai Magyarországon.– Anyanyelvű oktatás és kultúra.		<p>megnyilvánulásairól az anyaországi és a határon túli magyarság kapcsolatában.</p> <ul style="list-style-type: none">– Példák gyűjtése a Kárpát-medence népeinek együttműködésére és konfliktusaira a történelem során.– A magyarországi nemzetiségek 20. századi története főbb jellemzőinek, fordulópontjainak felidézése.
--------------------------------	---	--	---

Javasolt tevékenységek:

- Népszámlálási adatok, statisztikai adatsorok segítségével a határon túli magyarság létszámadatainak a nyomon követése 1920-tól a közelmúltig, következtetések levonása az adatokból.
- Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal.
- A cigányság helyzetével kapcsolatos szociológiai elemzések, aktuális hírek elemzése, értékelése a tanultak fényében.

Témakör: Népesedés és társadalom

óraszám: 6 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
<i>A hagyományos/ agrártársadalma</i>	<ul style="list-style-type: none">– Letelepítés és élelemtermelés: növénytermesztés és állattenyésztés.	<i>Fogalmak:</i> háziasítás, nagy pestisjárvány	<ul style="list-style-type: none">– A népesedés nagy korszakainak és azok

	<ul style="list-style-type: none">– Önellátás, árutermelés, kereskedelem.– A népességnövekedés korlátai.– A hagyományos társadalom (hierarchia és család).		<ul style="list-style-type: none">– jellemzőinek felidézése.– Információk gyűjtése az élelemtermelés fejlődéséről (például régészeti leletek alapján).
<i>A modern/ipari társadalmak</i>	<ul style="list-style-type: none">– Az ipari forradalmak hatásai: népességrobbanás és városiasodás.– Népességnövekedés a fejlődő és népességfogyás a fejlett világban.– A migráció.– A modern/ipari társadalom (egyenjogúság és individualizmus).– A női szerepek változásának áttekintése a történelem során.		<ul style="list-style-type: none">– A népességváltozás okainak és következményeinek bemutatása.– Hasonlóságok és különbségek megállapítása az egyes népesedési korszakok és folyamatok között.– Vita a modern kori demográfiai folyamatokról és azok várható hatásairól.

Javasolt tevékenységek:

- A népesedéstörténet statisztikai adatainak értelmezése, csoportosítása és felhasználása állítások alátámasztására vagy cáfolására.
- Fiktív napló készítése különböző korban és társadalmi helyzetben élő nők életéről, mindennapjairól.
- Beszélgetés a népességnövekedés és csökkenés okairól és hatásairól.
- A migráció okainak és hatásainak megvitatása.

Témakör: Mérlegen a magyar történelem

óraszám: 6 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok:

Részletes követelmények			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/ Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Régióink Közép-Európa</i>	<ul style="list-style-type: none">– Kontinentális helyzet.– Civilizációs érintkezési zóna.– Nemzeti sokszínűség.– Birodalmi függés.– A második világháború hadszíntere.– Szovjet megszállás.		<ul style="list-style-type: none">– A közép-európai régió középkori, újkori és mai térképeinek összehasonlítása.– A közép-európai népek helyzetének összehasonlítása a középkortól napjainkig.– Példák gyűjtése a közép-európai régió jellemzőinek megnyilvánulásaira.– A közép-európai államok egymásra utaltságának felismerése.
<i>A magyar megmaradás kérdései</i>	<ul style="list-style-type: none">– Szuverenitás: birodalmi függés és függetlenségi törekvések.– Demográfia: természetes szaporodás és fogyás, várható élettartam, migráció, asszimiláció.– A nemzeti kultúra mint megtartó erő.		<ul style="list-style-type: none">– A magyar állam szuverenitása változásainak felidézése a történelem során.– Levert szabadságharcaink értékelése az utóbb elért eredmények alapján.– A magyar népesedés áttekintése a középkortól napjainkig.– A kultúra szerepének azonosítása a nemzeti összetartozás fenntartásában (pl. török kor, határon túli magyarság).– A kultúra szerepének felismerése a nemzeti identitás fenntartásában (reformkor, szovjet

			megszállás, a globális tömegkultúra).
--	--	--	---------------------------------------

Javasolt tevékenységek:

- Folyamatábra készítése a kontinentális helyzet / nemzeti sokszínűség / birodalmi függés következményeiről.
- Összehasonlító elemzés készítése, megadott szempontok alapján egyes közép-európai államok sorsáról, történelmének alakulásáról.
- A Magyar Királyság európai hatalom középkori sikeressége okainak megvitatása.
- Érvek gyűjtése a Habsburg Birodalomhoz tartozásunk előnyei és hátrányai mellett a 18. században és a 19. század első felében.
- A demográfiai helyzet következményeinek megvitatása Magyarország történetének egyes korszakaiban.
- Példák gyűjtése a magyar történelemből a kultúra nemzetet összetartó erejére (pl. három részre szakadt ország, határon túli magyarság).